

DATU VALSTS INSPEKCIJA

Datu valsts inspekcijas 2002.gada darba rezultāti

Ir pagājuši divi Datu valsts inspekcijas darbības gadi.

Šis ir Datu valsts inspekcijas darbības pārskats par aizvadīto 2002.gadu, kurā atspoguļots paveiktais, būtiskākās izmaiņas, pieredze un nākotnes plāni. Kopš 2001.gada ir palielinājusies personas datu aizsardzības loma Latvijā, kā rezultātā augusi sabiedrības izpratne par privātuma - personas datu aizsardzības - nepieciešamību. Ir jāņem vērā, ka gan Latvijā, gan pasaulē notiek strauja

informācijas tehnoloģiju attīstība, tādējādi palielinoties iespējai, ka varētu tikt apdraudēts personu privātums, tai skaitā personas datu apstrādes konfidencialitāte. Datu valsts inspekcijas pamatfunkcijas – personas datu aizsardzības ievērošanas uzraudzība – realizēšanas ietvaros ir veiktas aktivitātes likumdošanas pilnveidošanai un praktiskas darbības personas datu apstrādes uzraudzības un kontroles jomā.

Viens no svarīgākajiem notikumiem ir personas datu aizsardzības likumdošanas pilnveidošana, lai tā pilnībā atbilstu Eiropas savienības prasībām – 1995. gada 24. oktobra Direktīvai Nr.95/46/EC “Par personas aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un to brīvu apriti”.

2002.gada 24.oktobrī Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā”. Tajā ir noteikts, ka turpmāk Fizisko personu datu aizsardzības likuma normas tiks attiecinātas arī uz personas datu apstrādi krimināltiesību un nacionālās drošības jomā, kā arī uz to personas datu, kuri atzīti par valsts noslēpuma objektiem, aizsardzību. Tāpat likums papildināts ar normām par personas identifikācijas kodu (personas kodu) apstrādi. Noteikti izņēmumi atsevišķām sistēmām attiecībā uz personas datu apstrādes sistēmu obligāto reģistrāciju, noteikta personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas nodeva, kā arī līdz 2003.gada 1.martam pagarināts sistēmu reģistrācijas termiņš.

2003.gada 13.martā Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Administratīvo pārkāpumu kodeksā”, to papildinot ar normām, kas paredz administratīvo atbildību par pārkāpumiem personas datu aizsardzības jomā, kā arī ar normām, kas dod Datu valsts inspekcijai tiesības par minētajiem pārkāpumiem uzlikt administratīvos sodus.

Likumdošanas un Datu valsts inspekcijas turpmākās darbības kontekstā nozīmīgs ir arī 2002.gada 31.oktobrī Saeimas pieņemtais Elektronisko dokumentu likums, kurā ir noteikts, ka Datu valsts inspekcija ir uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju uzraudzības iestāde, kā arī inspekcija veic uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditāciju.

Ir vērojams progress Datu valsts inspekcijas kapacitātes paaugstināšanas un organizatoriskās struktūras pilnveidošanas jomā. 2002.gadā, atbilstoši piešķirtajam finansējumam, tika palielināts darbinieku skaits, tādējādi radot iespēju Datu valsts inspekcijā izveidot Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļu un Reģistrācijas daļu.

Svarīga loma jebkuras personas datu aizsardzības uzraudzības iestādes darbībā ir starptautiskā sadarbība un starptautiskās aktivitātes, jo personas datu plūsma informācijas tehnoloģiju laikmetā ir dinamisks process, kas aptver visu pasauli. 2002.gadā Datu valsts inspekcijas pārstāvjiem bija iespēja piedalīties Direktīvas 95/46/EC 29.panta Darba grupā, ikgadējā pasaules personas datu uzraudzības institūciju vadītāju sanāksmē, Austrumeiropas un Centrāleiropas personas datu uzraudzības institūciju vadītāju sanāksmē. Inspekcijas darbinieki devās pieredzes apmaiņas vizītē uz Berlīnes personas datu uzraudzības institūciju.

Tuvākajā nākotnē nozīmīga loma Datu valsts inspekcijas darba kapacitātes palielināšanā būs 2002.gadā apstiprinātajam PHARE finansētajam projektam “Datu valsts inspekcija”.

Laikā, kad Latvija gatavojas iestāties ES, ir svarīgi turpināt Datu valsts inspekcijas lomas palielināšanu, kā arī turpmāku Fizisko personu datu aizsardzības likuma normu un cilvēktiesību pamatprincipu ieviešanu dzīvē attiecībā uz privātās dzīves neaizskaramību.

Signe Plūmiņa

Datu valsts inspekcijas direktore

Saturs:

Datu valsts inspekcijas pamatfunkcijas un pienākumi	5.lpp
Personas datu apstrādes sistēmu reģistrācija Datu valsts inspekcijā	6.lpp
Sūdzības un iesniegumi par personas datu apstrādes pārkāpumiem	8.lpp
Sabiedrības informēšana	29.lpp
Normatīvo aktu projektu izstrāde	30.lpp
Datu valsts inspekcijas starptautiskās aktivitātes	39.lpp
Informācija par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu	45.lpp
Iekšējais audits	50.lpp
Datu valsts inspekcijas struktūra	47.lpp
Personāla sastāvs un kvalifikācijas paaugstināšana	49.lpp
2003.gadā veicamie nozīmīgākie uzdevumi un plānotie pasākumi	51.lpp

Datu valsts inspekcijas pamatfunkcijas un pienākumi

Datu valsts inspekcija (turpmāk - DVI) ir Tieslietu ministrijas pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kas darbojas saskaņā ar Ministru kabineta 2000.gada 28.novembra noteikumiem nr.408 "Datu valsts inspekcijas nolikums".

DVI uzsāka savu darbu 2001.gadā un darbojas atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likumam, kura 29.panta trešajā daļā ir noteikti DVI pienākumi.

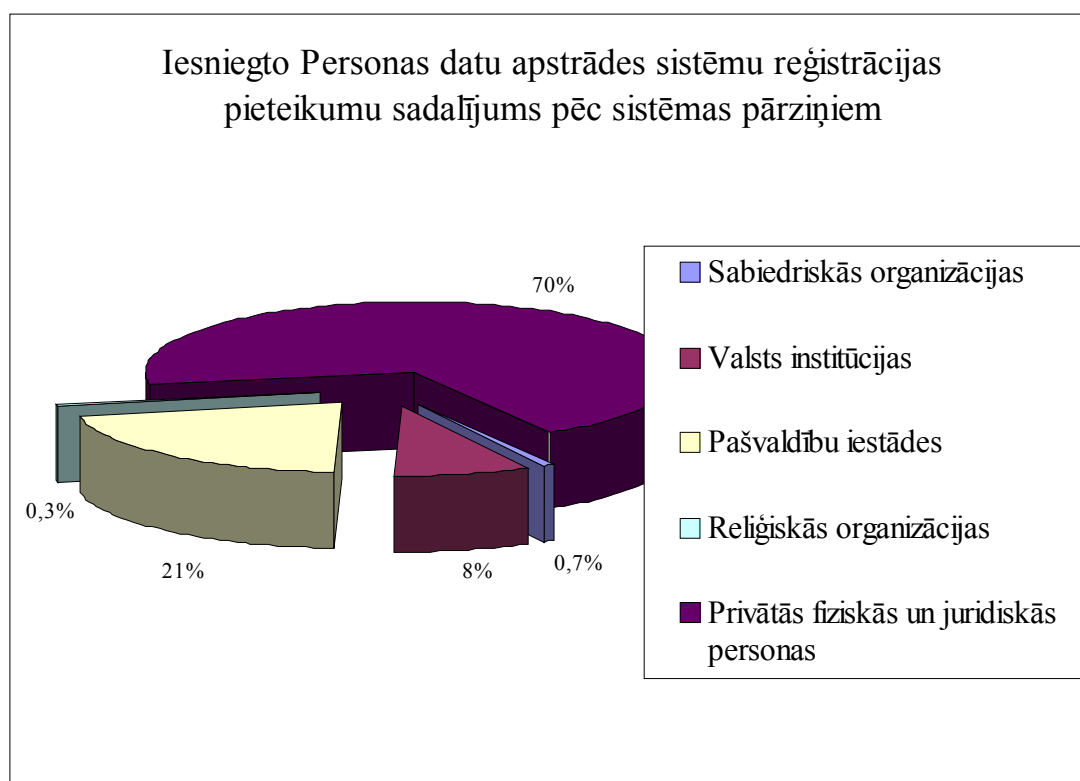
DVI pienākumi personas datu aizsardzības jomā ir:

- 1) nodrošināt valstī personas datu apstrādes atbilstību šā likuma prasībām;
- 2) pieņemt lēmumus un izskatīt sūdzības, kas saistītas ar personas datu aizsardzību;
- 3) reģistrēt personas datu apstrādes sistēmas;
- 4) ierosināt un veikt darbības, kas vērstas uz efektīvāku personas datu aizsardzību un sniegt atzinumus par valsts un pašvaldību institūciju veidojamo personas datu apstrādes sistēmu atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- 5) kopīgi ar Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekciju lemt par personas datu apstrādes sistēmas nodošanu valsts arhīviem glabāšanā;
- 6) akreditēt personas, kas vēlas veikt sistēmu auditu valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Personas datu apstrādes sistēmu reģistrācija Datu valsts inspekcijā

Līdz 2003.gada 2.maijam DVI Reģistrācijas daļa ir saņēmusi 10 373 personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas pieteikumus. Reģistrētas 9552 personas datu apstrādes sistēmas.

Savas personas datu apstrādes sistēmas reģistrējuši gandrīz 400 sistēmu pārziņi - valsts institūcijas. Reģistrētas arī ap 1000 sistēmu pārziņu – pašvaldību iestāžu – personas datu apstrādes sistēmas. Reģistrējušās 26 sabiedriskās organizācijas, tai skaitā divas partijas.

Informācijas par DVI reģistrētajām personas datu apstrādes sistēmām publiskā daļa ir pieejama interneta mājas lapā www.dvi.gov.lv. Tur pat var iepazīties ar Personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas pieteikumu veidlapām un to aizpildīšanas metodiku, kā arī ar normatīvajiem aktiem personas datu aizsardzības jomā. Lai vienkāršotu un paātrinātu reģistrācijas procesu, personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas pieteikumu veidlapas ir pārstrādātas un padarītas vienkāršākas un saprotamākas, līdz ar to samazinājusies neizpratne un jautājumu skaits par veidlapā ietverto, palielinājies jautājumu loks pēc

būtības. DVI Reģistrācijas daļas darbinieki katru dienu sniedz līdz 30 konsultācijām par reģistrācijas procesu klātienē Kr.Barona ielā 5-4, gan pa tālruni, kā arī elektroniski sazinoties ar e-pasta starpniecību. DVI Reģistrācijas daļa regulāri sagatavo slēdzienus, atzinumus un informāciju dažādām valsts un pašvaldību, kā arī privātajām struktūrām par personas datu apstrādes sistēmu reģistrāciju.

Lai gan bieži vērojama neizpratne par procesa nozīmīgumu un nepieciešamību, tomēr, balstoties uz aktīvu dialogu un izskaidrošanas procesu, individuāli tiek panākta sapratne par personas datu aizsardzību un cilvēka tiesībām, to saistību ar personas datu apstrādes sistēmu reģistrāciju un DVI lomu un saikni ar tiem.

Lai uzlabotu personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas procesu, tika izstrādāti un pilnveidoti dažādi iekšēji tiesību akti (rīkojums “Par informācijas resursu turētājiem un tehnisko resursu turētājiem”, grozījumi rīkojumā “Par personas datu apstrādes sistēmas reģistrācijas kārtību” u.c). Pilnveidota reģistrācijas dokumentu aprīte un koordinācija. Samazināti reģistrācijas pieteikumu izskatīšanas termiņi, tādā veidā uzlabota Reģistrācijas daļas darbība, kā arī palielināta tās kapacitāte. Arī turpmāk nepieciešama reģistrācijas procesa organizatoriskās daļas pilnveidošana, kā arī cilvēku resursu palielināšana.

Būtiska ir sadarbība ar pašvaldību iestādēm, jo minēto iestāžu rīcībā ir ievērojams skaits personas datu apstrādes sistēmu, no kurām vairākas ir lielu valsts reģistru sastāvdaļas, kas prasa padziļinātu personas datu apstrādes sistēmu juridisko, tehnisko un organizatorisko pasākumu sakārtošanu. Pozitīvi vērtējama pašvaldību un to iestāžu izpratne par nepieciešamību nodrošināt personas datu apstrādes kvalitātes un drošības uzlabošanu pēc būtības nevis formāli, kas veicina dialogu.

Lai gan personas datu apstrādes sistēmu pārziņi atsaucas uz finansiālu nespēju nodrošināt adekvātu personas datu aizsardzību, tomēr joprojām galvenās nepilnības, kas var nodarīt kaitējumu fiziskām personām veicot to datu apstrādi neatbilstoši normatīvajiem aktiem, ir organizatoriska rakstura pārkāpumi. Nereti sistēmu pārziņi nav nodrošinājuši pat dokumentētu datu aprīti uzņēmumā vai iestādē. Taču konsultācijas par minētajiem jautājumiem jau reģistrācijas procesa laikā vieš skaidrību, identificē jautājumu loku, kuru risināšanā jāiesaistās DVI. Iepriekš minētais attiecināms ne tikai uz pašvaldību un valsts iestādēm, bet arī veselības iestādēm, privātām sabiedrībām, organizācijām u.c.

Sūdzības un iesniegumi par personas datu apstrādes pārkāpumiem

DVI turpina darbu, kas saistīts ar fizisko un juridisko personu sūdzību izskatīšanu un fizisko personu datu aizsardzības tiesisko aspektu izskaidrošanu.

Pārskata periodā DVI ir saņēmusi 86 sūdzības un iesniegumus par iespējamiem personas datu aizsardzības normu pārkāpumiem, neskaitot gadījumus, kad datu subjekts pēc konsultācijas par iespējamo Fizisko personu datu aizsardzības likuma normu pārkāpumu nav vērsies DVI ar sūdzību vai iesniegumu. Acīmredzot, šajos gadījumos datu subjekts, saņemot DVI darbinieku konsultācijas, ir realizējis savas tiesības attiecībā ar datu apstrādes sistēmu pārzini un pārkāpuma objekts ir novērsts. DVI Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļa dienā sniedz vidēji piecas konsultācijas par datu subjekta tiesībām iespējamo Fizisko personu datu apstrādes likuma pārkāpumu gadījumos, kā arī par personas datu apstrādes sistēmu pārziņa pienākumiem attiecībā pret datu subjektu u.c.

Pamatojoties uz iesniegumiem, sūdzībām, kā arī uz masu saziņas līdzekļos publicēto informāciju veikta 71 pārbaude. 15 iesniegumi, par pārkāpumiem un problēmām, kas nav DVI kompetencē, pārsūtīti atbildīgajām institūcijām.

Saņemtās sūdzības raksturo aktuālākās personas datu apstrādes problēmas un skar valsts un pašvaldības institūciju, gan privāto uzņēmumu sektoru. Līdzīgi kā iepriekšējā gadā, šīs sūdzības atspoguļo tipiskākos fizisko personu datu aizsardzības pārkāpumus:

- personas datu apstrāde bez tiesiskā pamata;
- gan personas datu apstrāde, neievērojot principu par datu apstrādes mērķa un apjoma saskaņošanu;
- datu subjekta tiesību neievērošana.

Tajā pašā laikā jāsecina, ka inspekcijas darba apjoms ir palielinājies ne tikai sūdzību skaita pieauguma dēļ, bet arī tāpēc, ka arvien biežāk tiek identificētas problēmsituācijas jomās, kuras saistītas ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma precīzu interpretāciju Eiropas Savienības tiesību normu un prakses ieviešanā, kā arī pilnveidojoties Latvijas nozaru likumdošanai.

DVI Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļa, balstoties uz personu datu aizsardzības pamatprincipiem, ir izstrādājusi minēto

sūdzību klasifikāciju pēc to rakstura. Sūdzības un iesniegumus par iespējamām pārkāpumiem nosacīti var iedalīti šādās piecās grupās:

1. Personas datu apstrāde bez tiesiskā pamata;

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7. un 11.panti
(nelikumīga datu nodošana trešajām personām, datu apstrāde pēc datu apstrādes sistēmas mērķa sasniegšanas, datu publiskošana)

2. Personas datu apstrādes proporcionalitātes principu neievērošana;

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.pants
(personas datu apjoms, ko darba devējs ir tiesīgs pieprasīt darba ņēmējam, administratīvo pārkāpumu protokola saturs)

3. Drošas un godprātīgas personas datu apstrādes principu neievērošana;

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10. un 26.panti
(paziņojumu un rēķinu, kas satur personas datus, nosūtīšana atklātnē bez aploksnes, pārsūtīšanas procesā noklīduši dokumenti)

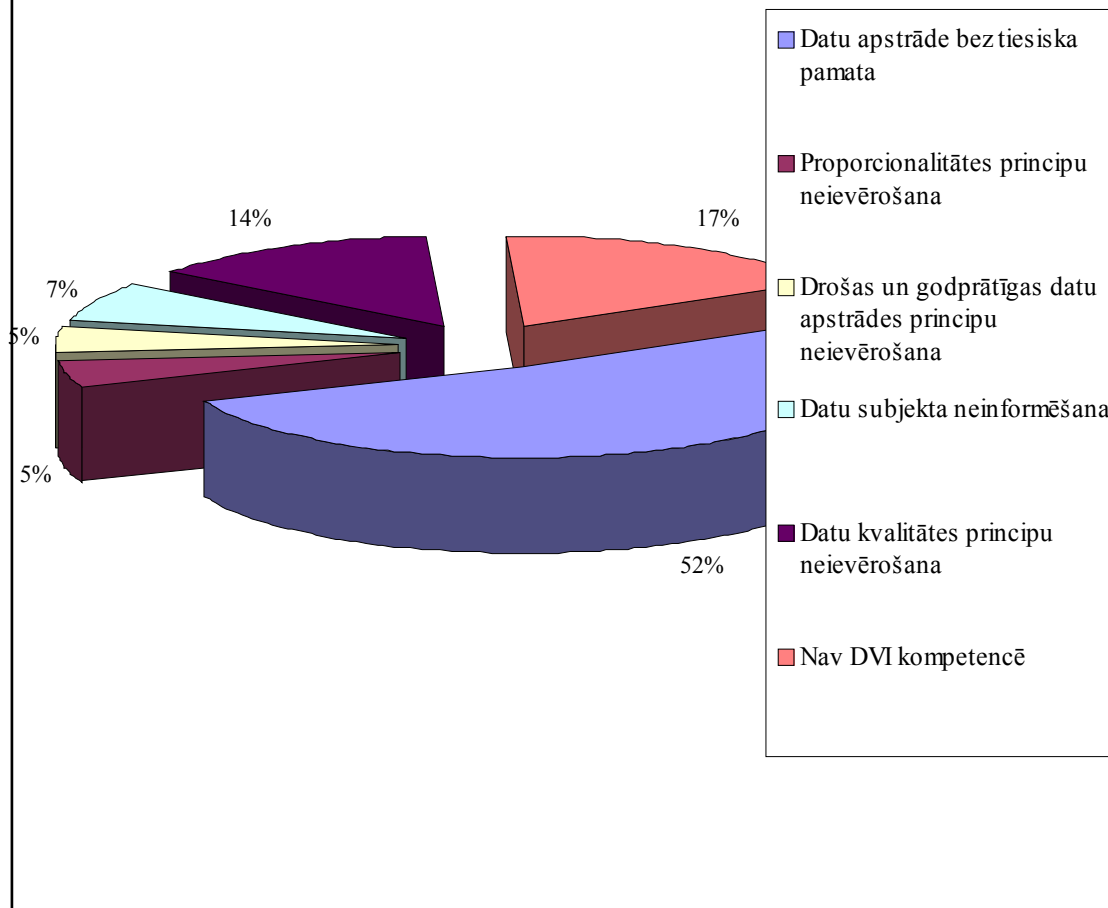
4. Datu subjekta neinformēšana;

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 8., 9. un 15.panti
(medicīnas iestāde neapmierina datu subjekta prasību iepazīties ar visiem datiem, kas par viņu ir attiecīgās medicīnas iestādes rīcībā)

5. Personas datu kvalitātes principu neievērošana;

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.pants
(personas identificējošu dokumentu maiņas rezultātā veikti kļūdaini ieraksti pasē un datu bāzēs esošo datu atšķirības liedz iespēju šķērsot robežu, novecojušas informācijas dēļ tiek veikta jau nomaksāta parāda piedzīšana).

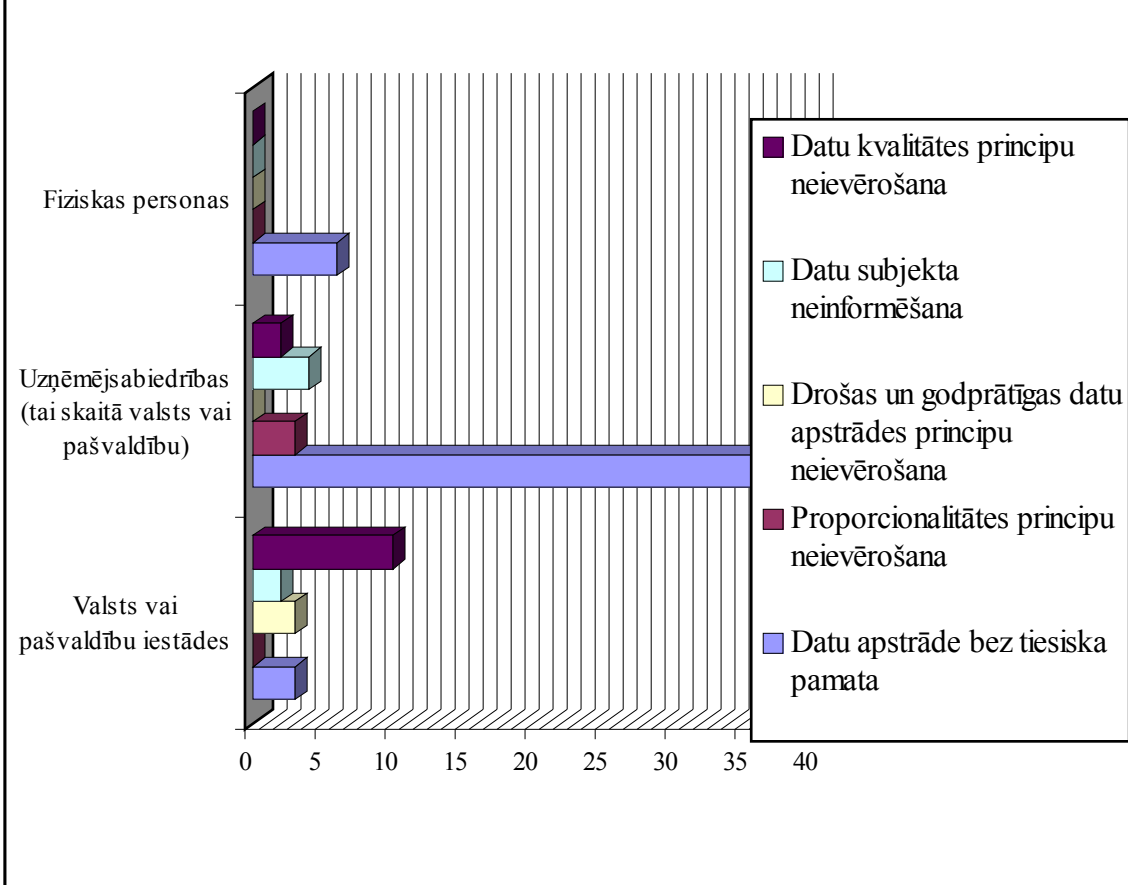
Datu valsts inspekcijā saņemto sūdzību sadalījums pēc pārkāpuma veida

Lai sekmētu personas datu aizsardzības normu ievērošanu un izpratni, kā arī paaugstinātu datu apstrādes drošību ir būtiski identificēt gan tās jomas, kurās biežāk nekā citur tiek pārkāptas personas datu aizsardzības normas, gan arī noteikt, kāda rakstura pārkāpumi šobrīd ir tie, kas nodara vislielāko kaitējumu un rūp datu subjektam.

Analizējot DVI Kontroles un informācijas drošības daļā saņemtās sūdzības, ir konstatēts, ka nelikumīgu personas datu apstrādi, tai skaitā bez datu subjekta piekrišanas, pārsvarā veic uzņēmējdarbības un pašvaldību uzņēmumi, savukārt sūdzības par datu kvalitāti parasti attiecināmas un valsts vai pašvaldību iestādēm.

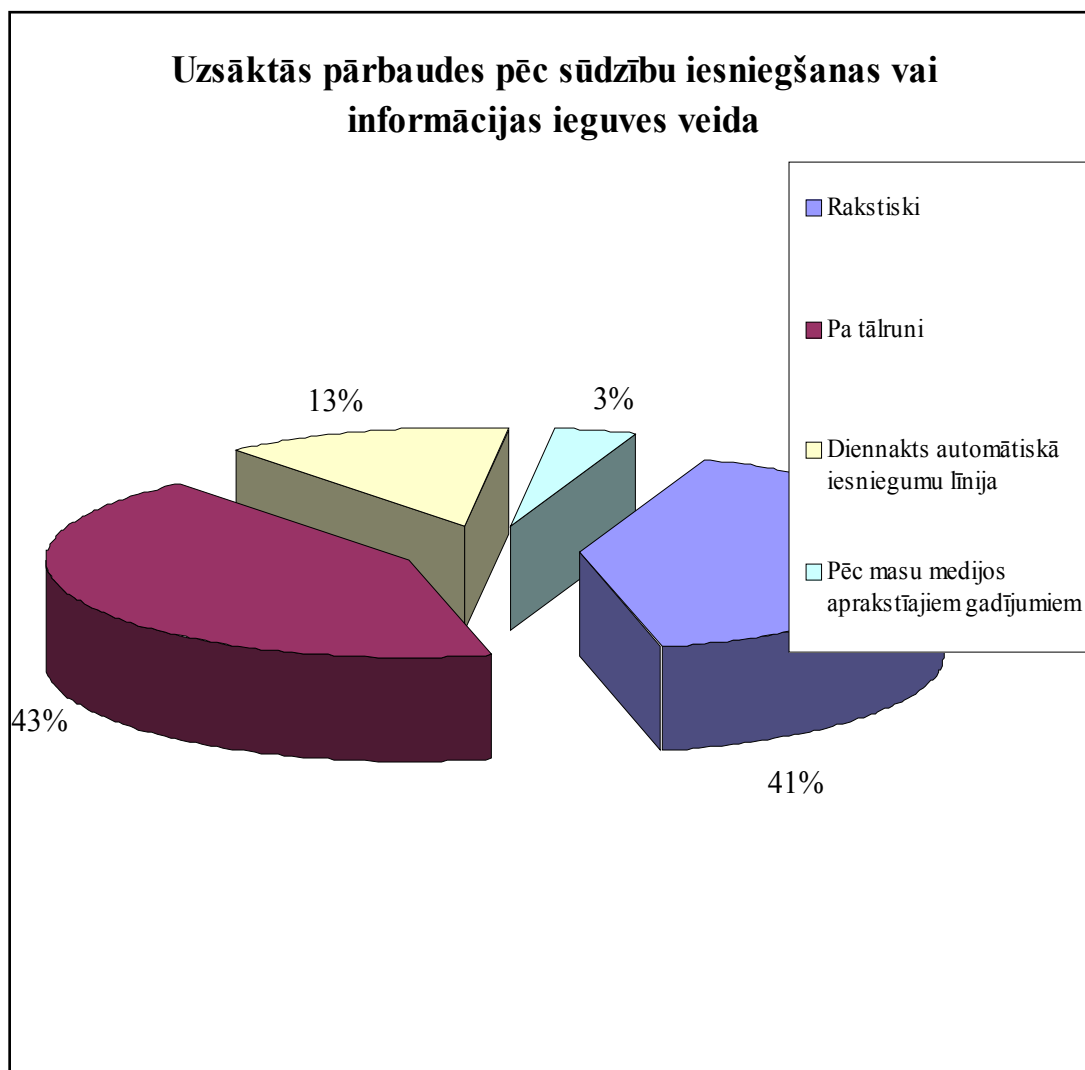
Datu valsts inspekcijā saņemto sūdzību sadalījums pēc pārkāpuma veida un sistēmas pārziņa juridiskā stausa

Lai vienkāršotu sūdzību iesniegšanu DVI Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļā, ir izveidoti divas tālruņu līnijas iesniegumiem un sūdzībām.

Pa tālruni 7223335 var saņemt konsultācijas vai iesniegt sūdzības saistībā ar iespējamiem personas privātuma pārkāpumiem. Lai paātrinātu sūdzības izskatīšanas gaitu un vienkāršotu procedūru, DVI Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļas darbinieki diktētās sūdzības pierakstīs un uzsāks pārbaudi.

Otra tālruņa līnija 7223336 darbojas kā automātiskais atbildētājs, un nodrošina iespēju anonīmi informēt DVI par pārkāpumiem personas datu apstrādē.

DVI sniedz nelielu ieskatu par saņemtajām sūdzībām, veiktajām pārbaudēm. Tālāk izklāstītie gadījumi ir uzskatāmi par tipiskākajiem Fizisko personu datu aizsardzības likuma pārkāpumiem vai tipiskākajiem maldiem saistībā ar minētā likuma normu piemērošanu.

1. Personas datu apstrāde bez tiesiskā pamata

Vispārīgi raksturojot fizisko personu datu aizsardzības pārkāpumus, jāsecina, ka personas datu apstrāde bez tiesiska pamata ir joma, kurā ir saņemts procentuāli visvairāk sūdzību, un kas skar visdažādākās situācijas personas datu apstrādē. Parasti šie pārkāpumi saistās ar datu nodošanu personām, kas nav uzskatāmas par tiesīgām saņemt informāciju, kā arī ar personas datu apstrādi neparedzētiem mērķiem. DVI ir saņēmusi sūdzības gan par valsts iestāžu darbiniekiem, kas

nelikumīgi izpauduši informāciju ieinteresētām personām, gan par uzņēmumiem, kas izmanto visas (tajā skaitā arī nelikumīgas metodes) klientu piesaisti un preces vai pakalpojuma reklamēšanai, neievērojot personas privātās dzīves neaizskaramības principu, gan arī par ārstiem, kas savā darbībā nav spējuši nodrošināt pacientu datu konfidencialitāti.

Pēdējā laikā aktuāli ir pārkāpumi tā saukto “melno sarakstu” jeb parādnieku sarakstu publiskošanas jomā, kas attiecas gan uz pašvaldības uzņēmumu darbību, gan privāto uzņēmumu veidotajām datu bāzēm. Parādnieku saraksti nereti nelikumīgi publiskoti arī masu medijos. Salīdzinoši bieži iedzīvotāji ir sūdzējušies par namu pārvalžu rīcību, pie daudzdzīvokļu namu ieejas durvīm izliekot sarakstus ar to iedzīvotāju, kam ir parādsaistības par komunālajiem pakalpojumiem, personas datiem (vārdu, uzvārdu, dzīvokļa numuru un parāda apmēru), tādējādi identificējot konkrētu personu. Tā, kādā pārbaudes lietā tika konstatēts, ka pašvaldības uzņēmums, kas apsaimnieko pagasta padomei piederošās mājas, publiskoja māju iedzīvotāju parādsaistības iepriekš minētajā veidā. Papildus tika pārbaudīta arī sūdzības iesniedzēja sniegtā informācija par to, ka uzņēmums nolūkā noskaidrot konkrēta parādnieka maksāspēju ir interesējies par sūdzības iesniedzēja tuva radnieka algas apmēru uzņēmumā, kurā šis radnieks strādā. Lai gan pārbaudes gaitā pēdējais fakts nav apstiprinājies, DVI, nodrošinot Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.panta trešās daļas 1.punktā noteikto par personas datu apstrādes atbilstības nodrošināšanu minētā likuma prasībām, ir uzdevusi pašvaldības uzņēmumam pārtraukt nelikumīgu personas datu apstrādi, izliekot jau minētos sarakstus pie namu durvīm, un turpmāk precīzi ievērot Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasības.

Savukārt par kādu citu namu pārvaldi iedzīvotājs iesniedza sūdzību sakarā ar to, ka tā nodevusi namu pārvaldes parādnieku personas datus parādu administrēšanas uzņēmumam kavēto rēķinu maksājumu piedziņai bez personas piekrišanas šo datu ievietošanai kredītvēstures datu bāzē. Minētais fakts pārbaudes gaitā apstiprinājās, līdz ar to DVI namu pārvaldei bija pieprasījusi nodrošināt, lai turpmāk to personu, kas nav izpildījušas parādsaistības pret namu pārvaldi un kuru kavēto maksājumu piedziņa ir nodota minētajam parādu administrēšanas uzņēmumam, dati netiktu iekļauti šā uzņēmuma kredītvēstures datu bāzē, ja persona nav devusi piekrišanu. Bez tam, DVI uzlika par pienākumu namu pārvaldei nodrošināt to datu subjektu, kuri nav devuši piekrišanu savu personas

datu iekļaušanai šādā datu bāzē, dzēšanu no parādu administrēšanas uzņēmuma fizisko personu kredītvēstures datu bāzes.

Personas datu nodošana parādu administrēšanas uzņēmumam saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 3.punktu ir tiesiski pamatota, jo šādu pienākumu un tiesības paredz Civillikuma 2289.pants par pilnvarojuma līguma tiesiskajiem aspektiem.

Lai gan abi iepriekšminētie piemēri skar namu pārvalžu nelikumīgu rīcību personas datu apstrādes jomā, šo institūciju pieļautie pārkāpumi ir tikai daļa no pārkāpumiem personas datu apstrādes jomā, kas tiek konstatēti citu darbības veidu uzņēmumu sektorā. Bieži šādi pārkāpumi ir saistīti ar to, ka uzņēmumi bez tiesiska pamata iegūst informāciju par personu un nodot to citiem uzņēmumiem, ko vēlāk tie izmanto savu komerciālu interešu realizēšanai. Piemēram, ir konstatēti gadījumi, kad uzņēmumi savā starpā veic informācijas apmaiņu par potenciālā vai esošā klienta citās uzņēmējdarbības veiktajiem darījumiem vai citām ziņām saistībā ar klienta maksāspēju. Šādai personas datu apstrādei ir nepieciešams tiesiskais pamats.

Apdrošināšanas akciju sabiedrība piedāvā apdrošināšanas pakalpojumus, uzrādot personas iepriekš slēgtos darījumus ar citu AAS; SIA iegūst personas datus no citas SIA un nosūta personai paziņojumu par uzvaru loterijā; neilgi pēc automašīnas iegādes vienā uzņēmumā no cita uzņēmuma, kas nodarbojas ar auto rezerves daļu tirdzniecību un automobiļu remontu, tiek nosūtīts personīgi adresēts piedāvājums par autoservisa pakalpojumu izmantošanu (iepriekš šā uzņēmuma pakalpojumi nekad nav izmantoti) – tie ir tikai daži piemēri, kas norāda uz iespējamiem pārkāpumiem personas datu apstrādes jomā. Savukārt līzings un citu finanšu starpniecības kompāniju vidū samērā plaši izplatīts pārkāpums ir saistīts ar atteikumu sniegt pakalpojumu vai pārdot preci, kas norāda, ka uzņēmumam ir pieejami dati par citiem personas veiktajiem darījumiem (šajos gadījumos rodas jautājums, kādā veidā šādus datus par personu ir iespējams iegūt). Piemēri pēc būtības ir līdzīgi iepriekš aprakstītajiem un ir pieskaitāmi personas datu apstrādes pārkāpumu “grupai”, ko varētu dēvēt par personas datu apstrādi bez tiesiska pamata: pēc parādsaistību nokārtošanas personas dati tiek saglabāti uzņēmuma datu bāzē, sakarā ar ko rodas problēmas preču iegādei līzings; personas dati klienta klātbūtnē tiek pārbaudīti telefoniski, veicot informācijas pieprasījumu vien uzņēmējam zināmajās “vietējās”

datu bāzēs (pašlaik līdzīgas situācijas ir izpaudušās kā pamatotas aizdomas, bet pārbaudes gaitā nav apstiprinājušies fakti); slēdzot darījumu ar SIA, tika veikta personas datu apstrāde, un, lai gan persona no darījuma slēgšanas atsakās, vēlākajā laika posmā atklāts, ka personas datu apstrādes sistēmā jau ir dati par attiecīgo personu (persona pie SIA vērsās atkārtoti sakarā ar cita darījuma slēgšanu), u.c.

Attīstot tēmu par līzingu un citu finanšu starpniecības kompāniju iespējamo nelikumīgo darbību apstrādājot fizisku personu datus, jāatzīst, ka DVI nav izdevies pierādīt nevienu no iepriekšminētajiem gadījumiem, jo, atšķirībā no citiem pārkāpējiem, kas nereti pārkāpj Fizisko personu datu aizsardzības likumu neizpratnes vai nezināšanas dēļ, šī grupa apzinās, ka veic neatļautas, administratīvi sodāmas darbības un cenšas slēpt lietas apstākļus. Bez tam netieši pierādījumi liecina, ka vairums līzingu un citu finanšu starpniecības kompāniju daļu no nelikumīgajā apstrādē esošajiem datiem iegūst valsts iestāžu reģistros, tai skaitā tiesībsargājošo struktūru reģistros un uzskaites sistēmās.

Jāatzīmē, ka izņēmums attiecībā uz iepriekš minēto parādnieku saraksta nelikumīgu publiskošanu pašreiz saistāms ar Latvijas Bankas padomes 2003.gada 16.janvāra lēmumu nr. 99/4 apstiprinātajiem "Parādnieku reģistra noteikumiem" (izdoti saskaņā ar Kredītestāžu likuma 106.panta ceturto daļu), kas leģitimizē parādnieku reģistru kā Latvijas bankas informācijas sistēmu, kas nodrošina informācijas par parādniekiem un tiem izsniegtajiem kredītiem vākšanu, tās centralizētu uzkrāšanu un beztermiņa glabāšanu ar mērķi Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā sniegt to bankām, Finanšu un kapitāla tirgus komisijai un pašiem parādniekiem (noteikumu 1.1.punkts). Šajā gadījumā reģistra dalībnieki ir visas bankas, un šajos noteikumos ir paredzēts, ka bankai jāsniedz reģistram informācija par aizņēmēju un tam izsniegto kredītu, ja aizņēmējs pieļauj noteikumu 2.1.punktā noteiktos gadījumus (pieļāvis kredītīgumā noteikto maksājumu kavējumu ilgāk par 60 dienām, ja maksājumu summa ir ne mazāka par 100 latiem vai attiecīgo ekvivalentu ārvalstu valūtās; pārkāpis "Kredītestāžu likuma" 73.panta prasības par informācijas sniegšanu bankai saistībā ar savu finanšu stāvokli un īpašumu, tai skaitā īpašuma apgrūtinājumiem; pieļāvis citus pēc bankas vērtējuma būtiskus kredītīguma pārkāpumus).

Cits piemērs, kas raksturo personas datu apstrādi bez tiesiska pamata, ir saistīts ar uzņēmuma veiktajām marketinga aktivitātēm un personas datu apstrādi jau pēc tam, kad līgumattiecības starp datu subjektu un pārdevēju vai pakalpojuma piedāvātāju ir izbeigtas. Tā, DVI tika saņemts fiziskas personas iesniegums ar pretenzijām par kāda SIA veikto personas datu apstrādi – personīgi adresētajā vēstulē datu subjektam tika nosūtīti reklāmas materiāli ar piedāvājumu par īpaši izdevīgiem kredīta nosacījumiem šajā finanšu starpniecības uzņēmumā. Ņemot vērā sūdzības iesniedzēja pausto neizpratni par SIA personas datu iegūšanas tiesisko pamatotību, DVI veica pārbaudi. Pārbaudes rezultātā tika noskaidrots, ka personas datus par konkrētu personu SIA ieguva, pamatojoties uz līgumu, kas bija noslēgts starp personu un SIA. Līguma darbības laikā tajā nebija paredzētas konkrētas SIA tiesības apstrādāt personas datus pēc līgumsaistību izpildes. DVI pieprasīja SIA pārtraukt jebkāda veida personas datu apstrādi, tajā skaitā paziņojumu un tamlīdzīgu reklāmas materiālu nosūtīšanu datu subjektam.

Atsevišķi ir jāatzīmē pārkāpumi medicīnas jomā, kur kā vienu no raksturīgajiem personas datu izmantošanas piemēriem var minēt pacientu sarakstu izlikšanu pie ārsta kabineta durvīm. DVI tika saņemta sūdzība par kādu veselības centru, kurā tika veidoti divi saraksti attiecībā uz secību, kādā ārsts pieņem pacientus: saraksts, kas tiek izlikts pie ārsta kabineta durvīm satur tādus personas datu veidus kā pacienta vārds, uzvārds, pacienta pieņemšanas laiks; saraksts, kurā kā personas dati ir minēti pacienta vārds, uzvārds, adrese, dzimšanas datums, pacienta pieņemšanas laiks (tiek nodots ārstam, kurš veic sarakstā iekļauto personu pieņemšanu). Bez tam, sūdzības iesniedzēja neapmierinātību izraisīja arī personas datu apstrādes kārtība, šajā veselības centrā pierakstoties pie ārsta telefoniski un veicot norēķinus par veselības centra sniegtajiem pakalpojumiem. Pirmajā tika izmantots pacienta vārds, uzvārds, personas kods, adrese, savukārt veselības centra izsniegtajā elektroniskajā kases aparāta čekā par saņemtajiem pakalpojumiem tika iekļauti pacienta vārds, uzvārds un personas kods.

Lai attiecīgajā gadījumā konstatētu personas datu apstrādes pārkāpuma esamību, ir nepieciešams atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likumam pareizi izvērtēt personas datu apstrādes apstākļus, ņemot vērā datu apstrādes mērķi un apjomu atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta 2.punktam. Gadījumā ar telefoniski veikto personas datu apstrādi pārkāpums netika konstatēts, ņemot vērā, ka minētās personas datu apstrādes mērķis bija precīzi identificēt

personu, kas nepieciešams veselības aprūpes pakalpojuma saņemšanai un administrēšanai un tas atbilst Fizisko personu datu aizsardzības likuma 11.panta 5.punktā paredzētajam tiesiskajam pamatam.

Savukārt pacientu sarakstu publiskošanas tiesiskums ir jāvērtē, vadoties no tā, cik lielā mērā personas datu apstrādē ir pieļauta personas identificēšanas iespēja. Ņemot vērā, ka uz pieņemšanu pie ārsta pierakstīto pacientu saraksta izlikšana pie kabineta durvīm netieši liecina par personas veselības stāvokli, kā arī, ievērojot Ārstniecības likuma 50.panta pirmajā daļā minēto attiecībā uz personas datu konfidencialitātes nodrošināšanu, DVI saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.panta ceturtās daļas 3.punktu pieprasīja konkrētajai ārstniecības iestādei pārtraukt šādu sarakstu izlikšanu pie ārstu kabineta durvīm.

Kas attiecas uz personas datu (pacienta vārda, uzvārda, personas koda) iekļaušanu elektroniskā kases aparāta čekā par saņemtajiem pakalpojumiem, Datu valsts inspekcija, izvērtējot minētās datu apstrādes atbilstību speciālajiem tiesību aktiem, un noskaidrojot Valsts ieņēmumu dienesta viedokli, ir secinājusi, ka kases aparātu lietošanu reglamentējošos normatīvajos aktos nav paredzēta obligāta prasība elektroniskā kases aparāta čekā reģistrēt pakalpojuma saņēmēja vārdu, uzvārdu un personas kodu. Tādējādi veselības centram tika norādīts, ka personas datu iekļaušana čekā ir pamatota tikai tad, ja tas tiek veikts datu subjekta (pacienta) interesēs un viņa likumīgo tiesību nodrošināšanai, kā arī ja ir saņemta datu subjekta nepārprotami izteikta piekrišana.

Faktu, ka pašlaik arvien lielāku uzmanību nākas pievērst informācijai, kas skar ziņas par personas, apliecina arī nesenie notikumi ar zāļu uzņēmumu mārketinga aktivitātēm. Vairāku Latvijas laikrakstu rīcībā bija nonākusi informācija, ka farmaceitiskās kompānijas, izmantojot ārstu palīdzību, veic no likuma viedokļa šaubīgus pētījumus par konkrētu zāļu iedarbību uz pacientiem. Kā apgalvoja kādas lielas poliklīnikas ārste, mediķe ar 20 gadu pieredzi, viņas uzmanību kolēģa kabinetā piesaistījusi īpatnēja anketa, kurā starp daudziem citiem uzvārdiem viņa atpazinusi arī kāda labi pazīstama cilvēka vārdu, uzvārdu un personas kodu; vēlāk pie ārstes nonākusi arī otra anketa, ar kuras palīdzību ziņas par saviem pacientiem ievāc uzņēmums "B.G." Kā izrādījās vēlāk, pirmajā gadījumā kolēģis anketā bija dokumentējis medikamenta "G....." lietotāju - savu pacientu, personas datus (ieskaitot diagnozes), un abas ārsta aizpildītās anketas bija domātas ārvalstu zāļu ražotāju pārstāvniecību vajadzībām. Jautāta pēc paskaidrojumiem, vienas

no pētījumā iesaistīto kompāniju pārstāvjiem, "R.B." direktore, preses pārstāvjiem nenoliedza, ka uzņēmums saņem pacientu datus, taču ārstu iesniegtos datus tālāk apkopo un izmanto bez pacientu uzvārdiem, "Īstās" anketas atstājot pārstāvniecības birojā. Sākotnēji gan bez uzvārdiem protokolos nevarot iztikt, lai ārsti nevarētu viltot ziņas, kā arī tāpēc, lai varētu noskaidrot iemeslus gadījumos, ja kādam pacientam zāles izrādās neefektīvas. Lietas izskatīšanas gaitā DVI speciālisti bija norādījuši uz iespējamo Ārstniecības likuma un Fizisko personu datu aizsardzības likuma pārkāpumu, kā arī tika uzsākta sadarbība ar Labklājības ministriju, norādot uz veicamajiem pasākumiem attiecībā uz zāļu un farmaceitisko produktu klīniskās izpētes un lietošanas novērojumu veikšanu atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likumā un citos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Ievērojot Fizisko personu datu aizsardzības likuma 21.pantu, visām valsts un pašvaldību institūcijām, citām fiziskām un juridiskām personām, kas veic vai vēlas uzsākt personas datu apstrādi un veido personas datu apstrādes sistēmas, tās ir jāreģistrē Datu valsts inspekcijā. Iepriekš minētais tādējādi attiecas arī uz personas datu apstrādes sistēmām, kas tiek veidotas zāļu un farmaceitisko produktu klīniskās izpētes un lietošanas novērojumu procesā, līdz ar to Datu valsts inspekcijā turpinās darbs, kas saistīts ar attiecīgu personas datu apstrādes sistēmu reģistrāciju DVI un nepieciešamo grozījumu ieviešanu šo jomu reglamentējošajos normatīvajos aktos.

2. Personas datu apstrādes proporcionalitātes principu neievērošana - personas datu apjoma atbilstība personas datu apstrādes mērķim.

Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmā daļas 2.punktā ir noteikts, ka sistēmas pārzinim ir jānodrošina personas datu apstrāde tikai atbilstoši paredzētajam mērķim un tam nepieciešamajā apjomā. Neatbilstību pantā ietvertajām nostādnēm DVI ir konstatējusi, saņemot fiziskas personas sūdzību par administratīvo sodu uzlikt tiesīgo institūciju, kuras darbinieka sastādītajā administratīvā pārkāpuma protokolā ir norādāmas ziņas ne tikai par pārkāpuma būtību un pārkāpēja identificējošu informāciju (vārds, uzvārds, personas kods un dzīvesvieta), bet arī par pārkāpēja reģistrācijas (pieraksta vietas) adresi, ģimenes stāvokli, bērnu skaitu ģimenē un bērnu vecumu.

Šajā sakarā DVI bija uzsākusi pārbaudi ar mērķi izvērtēt minētajā administratīvajā protokolā ietvertu ziņu atbilstību Fizisko personu datu aizsardzības likumam un Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksam (turpmāk – arī LAPK). Pārbaudes rezultātā DVI iepazinās ar administratīvā soda piemērošanas iestādes izdotās protokola veidlapas saturu, un konstatējusi, ka konkrētajam subjektam bija tiesības veikt personas datu apstrādi saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.panta 3.punktu. Tomēr, veicot personas datu apstrādi, šai institūcijai kā personas datu apstrādes sistēmas pārzinim, saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmā daļas 2.punktu, ir jānodrošina personas datu apstrāde atbilstoši paredzētajam mērķim, ievērojot Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā noteiktos personas datu apstrādes mērķus, un tam nepieciešamajā apjomā. DVI, izvērtējot protokola saturu, ir konstatējusi, ka protokolā pieprasīto ziņu apjoms nav proporcionāls personas datu apstrādes mērķim. Tā, attiecībā uz pieprasīto personas reģistrācijas (pieraksta) vietas adresi ir konstatējams, ka tam nav tiesiska pamata saskaņā ar LAPK 248.panta otro daļu, kur ir noteikts, ka par pārkāpēju protokolā norāda viņa vārdu, uzvārdu, dzimšanas gadu un vietu, darbavietu, nodarbošanos vai amatu, dzīvesvietu, bet nav noteikts, ka papildus personas dzīvesvietas adresei ir jānorāda personas reģistrācijas (pieraksta) vietas adrese.

Savukārt attiecībā uz protokolā pieprasītajām ziņām par personu – ģimenes stāvoklis, bērni un to vecums – tika analizēts LAPK 248.panta otrajā daļā minētais vārdu salikums “citas ziņas” - “Par pārkāpēju protokolā norāda: viņa vārdu, uzvārdu, dzimšanas gadu un vietu, darbavietu, nodarbošanos vai amatu, dzīvesvietu un citas ziņas, kurām var būt nozīme administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā.”. Šajā gadījumā šis jēdziens interpretējams atbilstoši personas datu apstrādes mērķim. Līdz ar to, ievērojot arī LAPK 32.panta otrā daļā noteikto par apstākļiem, DVI ir secinājusi, ka tādu personas datu, kas nav jāsniedz atbilstoši personas datu apstrādes mērķim un saskaņā ar LAPK normās noteikto, bet kas tomēr var ietekmēt piemērojamā administratīvā soda veidu un apmēru, sniegšana ir personas tiesības nevis pienākums, t.i., lai persona varētu realizēt LAPK noteiktās tiesības.

Nemot vērā iepriekš minēto un, lai nodrošinātu personas datu apstrādes atbilstību personas datu apstrādes mērķim, DVI lūdza atbildīgo institūciju svītrot no protokola pieprasāmo ziņu veidu „reģistrācijas (pieraksta) vietas adrese”, kā arī „ģimenes stāvoklis, bērni” un iekļaut ziņu veidu „citas ziņas”, norādot, ka šajā ailē var norādīt nepieciešamo

informāciju, kam ir nozīme administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā un kas atbilst personas datu apstrādes mērķim (arī tās ziņas, kuras sniedz pati persona, kas izdarījusi administratīvo pārkāpumu, realizējot LAPK tai noteiktās tiesības).

Saistībā ar personas datu apstrādes proporcionalitāti DVI izskatāmo lietu skaitā bijā arī kāda lieta, kur pazīstamā pārtikas lielveikalu tīkla uzņēmuma rīcība liecināja par šā SIA kā darba devēja iejaukšanos darbinieka privātajā dzīvē. Proti, SIA izstrādātajā darba pretendentu anketā tika pieprasītas ziņas par potenciālo darbinieku personisko dzīvi, tajā skaitā ģimenes stāvokli, radniekiem, kustamā un nekustamā īpašuma piederību, kā arī sodāmību un citi jautājumi, kas saskaņā ar Darba likuma 33.panta (“Darba intervija”) noteikumiem, ir uzskatāmi par diskriminējošiem, nav pieļaujami darba intervijā, ja vien tam attiecībā uz darbu varētu būt būtiska nozīme.

Minētā anketa bijusi paredzēta darba pretendentiem, un tajā tika iekļauta atruna, ka SIA ir tiesīgs pārbaudīt sniegtās informācijas patiesumu attiecīgajās iestādēs. Bez tam, lai arī tiek norādīts, ka anketu aizpilda darbinieks, kas jau pieņemts darbā, tā satur vairākas normas, kas liecina, ka anketa domāta darba pretendentiem. Anketu tika piedāvāts aizpildīt uz brīvprātības principa, taču, kā pamatoti norādīja šīs lietas izskatīšanā iesaistītā Valsts cilvēktiesību biroja pārstāvji, tiesisku nozīmi iegūst pats lūgums aizpildīt anketu, jo pēc būtības ir diskriminējošs. SIA darbinieki anketā sniegto ziņu izmantošanu pamatoja ar uzņēmuma drošības interesēm.

DVI loma iepriekš minētā jautājuma atrisināšanā ir bijusi saistīta ar tās pārstāvja piedalīšanos Valsts cilvēktiesību birojā notikušajā apaļā galda diskusijā par darba devēja tiesībām iejaukties darbinieku personiskajā dzīvē. Tajā DVI viedoklis sakrita ar Valsts Cilvēktiesību biroja speciālistu domām par darba devēja tiesībām pieprasīt no darbinieka tikai to informāciju, kas nepieciešama, lai novērtētu darbinieka profesionālo piemērotību attiecīgajam darbam.

Diskusijas noslēgumā SIA pārstāve atzina, ka anketā ir vairākas, pēc viņas teiktā, “neprecizitātes”. Pēc DVI prasības ar uzņēmuma vadītāja rīkojumu šīs anketas izmantošana tika atsaukta.

3. Drošas un godprātīgas datu apstrādes principa neievērošana

Raksturīgs piemērs tam, kā netiek ievērots drošas un godprātīgas personas datu apstrādes princips, ir norēķinu grāmatiņu (par elektrību, nodokļu maksāšanas paziņojumi), kas satur personas vārdu, uzvārdu, personas kodu, adresi, nosūtīšana bez aploksnes, vai personas datu saturošas informācijas nosūtīšana neierakstītā vēstulē.

Visvairāk sūdzību attiecībā uz minēto norēķinu grāmatiņu nosūtīšanu bez aploksnes DVI 2002.gadā saņēma par valsts un pašvaldību institūciju, tai skaitā vairāku pagasta padomju darbību. Proti, nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas paziņojums, kas saskaņā ar likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 6.pantu pagasta padomei jānosūta nekustamā īpašuma nodokļa maksātājiem, satur personas datus – vārdu, uzvārdu, personas kodu, nodokļa maksātāja atrašanās vai dzīvesvietas adresi, nekustamā īpašuma adresi un citu informāciju par nekustamo īpašumu. Nosūtot nodokļa maksātājiem paziņojumus bez aploksnes, netiek nodrošināta tajā ietvertās informācijas aizsardzība, kas rada iespēju arī personām, kuras nav uzskatāmas par tiesīgām informācijas saņēmējām likumā noteiktajā kārtībā, brīvi iegūt personas datus. Līdz ar to netiek nodrošinātas personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Analoģiska situācija ir arī ar norēķinu grāmatiņu nosūtīšanu, taču šajā gadījumā tajās ir dati par elektroenerģijas patēriņu, personas (maksātāja) vārdu, uzvārdu, personas kodu un adresi. DVI, atbilstoši jau minētajam Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.pantam, vienmēr ir norādījusi konkrētajam sistēmas pārzinim uz nepieciešamību attiecīgās norēķinu grāmatiņas sūtīt veidā, kas nodrošina personas datu konfidencialitāti.

Jāpiezīmē, ka pēdējā laikā līdzīga problēma novērota arī saistībā ar pasūtījumu veikšanu no atsevišķiem preču katalogiem, kam ir pievienotas pasūtījumu kartes veidlapas ar lūgumu bez preces nosaukuma norādīt arī personas vārdu, uzvārdu, personas kodu, klienta numuru (ja ir reģistrēts kā uzņēmuma klients), adresi, tālruņa numuru. Aizpildītās pasūtījumu kartes tiek piedāvāts nosūtīt bez aploksnes, jo kartē ir norāde, ka pasta izdevumus apmaksā uzņēmums, ar kuru tiks nodibinātas līgumattiecības.

Taču nedroša personas datu apstrāde īpaši bīstama var izrādīties gadījumos, kad runa ir par sensitīvajiem personas datiem, kā tas pārskata

gada nogalē notika ar kādā veselības centrā reģistrēto pacienta ambulatoro pacienta karti, kad krimināllietas izmeklēšanas gaitā policijas darbinieki, pieprasot ambulatoro karti no veselības centra un saņemot to ierakstītā vēstulē, nespēja nodrošināt pienācīgu dokumenta atpakaļ nosūtīšanu, kā rezultātā slimības vēsture tika atrasta mētājamies uz ielas Rīgā. Izrādās, policijas pārvalde, ekonomējot līdzekļus, nav nosūtījusi ambulatoro karti ierakstītā vēstulē vai ar kurjeru, bet gan vienkārši ievietojot to vienā no pilsētā izvietotajām pasta kastītēm.

Izvērtējot lietas materiālus par šo presē aprakstīto gadījumu, DVI attiecīgajai policijas pārvaldei norādīja uz nepieciešamību veikt pasākumus drošas personas datu apstrādes nodrošināšanai, kā rezultātā saņēma apliecinājumu par veiktajām izmaiņām dokumentu aprites kārtībā, kas paredz personas sensitīvo datu turpmāko nosūtīšanu tikai ar ierakstītu sūtījumu starpniecību.

4. Datu subjekta neinformēšana - pārkāpjot personas tiesības saņemt informāciju FPDAL noteiktajos gadījumos.

Spilgts piemērs, kas raksturo nosaukto personas datu apstrādes pārkāpumu grupu, ir lieta, ko nosacīti varētu dēvēt kā “S. pret veselības centriem “A”, “B”, “C””. Persona S., realizējot Fizisko personu datu aizsardzības likuma 20.pantā paredzētās datu subjekta tiesības, Datu valsts inspekcijā bija iesniegusi sūdzību par vairāku veselības centru veikto personas datu apstrādi, un konkrēti pretenzijas izraisīja veselības centru “A” un “B” atteikšanās izsniegt pacienta slimības vēstures kopijas un veselības centra “C” sniegtā informācija par to, ka pacienta ambulatorā karte, pēc personas pieprasījuma to izsniegt, ārstniecības iestādē netika atrasta. S., savā sūdzībā izklāstot lietas apstākļus, pamatoti norādīja uz to, ka pirmajos divos gadījumos ir pārkāpts Fizisko personu datu aizsardzības likuma 15.pants, kas paredz datu subjekta tiesības iegūt visu informāciju, kas par viņu ir savākta jebkurā personas datu apstrādes sistēmā, taču saistībā ar veselības centra “C” darbību var runāt par sistēmas pārziņa rīcības neatbilstību Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta 3.punktam un likuma 25.pantam, kas attiecīgi norāda uz sistēmas pārziņa pienākumu nodrošināt “tādu personas datu glabāšanas veidu, kas datu subjektu ļauj identificēt attiecīgā laikposmā (..)” un “lietot nepieciešamos tehniskos un organizatoriskos līdzekļus, lai aizsargātu personas datus un novērstu to nelikumīgu apstrādi(..)”.

Zīmīgi, ka abi minētie veselības centri “A” un “B” savu atteikumu sniegt informāciju par personas veselības stāvokli (slimības vēstures kopijas) pamatoja ar Ārstniecības likuma 50.pantu, kas nosaka, ka ziņas par pacienta ārstēšanu, slimības diagnozi un prognozi, kā arī ziņas, ko ārstniecības personas ārstniecības procesā ieguvušas par pacienta un viņa tuvāko radnieku privāto dzīvi, ir konfidenciālas (panta pirmā daļa), bet veselības centrs “A” papildus norāda, ka ziņas par pacienta veselību ir iespējams sniegt tikai Ārstniecības likuma 50.pantā norādītajām personām (citām ārstniecības personām ārstniecības mērķu sasniegšanai, Veselības un darbības ekspertīzes ārstu komisijai, Medicīniskās aprūpes un darbības ekspertīzes kvalitātes kontroles inspekcijai, tiesību aizsardzības iestādēm) pēc to rakstiska pieprasījuma. Svarīgi norādīt, ka Ārstniecības likuma 50.pants patiesi ietver normu par pacienta veselības ziņu konfidenciālo statusu, taču pantu nevar skatīt atrauti no citiem Ārstniecības likuma pantiem, tai skaitā arī likuma 20. un 21.pantu, kas savukārt nosaka, ka pacientam ir tiesības informāciju par ārstniecības procesu saņemt no ārsta un citām ārstniecības personām to kompetences līmenī. Likuma 41.pants precizē, ka ārstam ir jāsaņem pacienta piekrišana ārstēšanai, tādēļ ārsta pienākums ir sniegt pacientam saprotamā veidā informāciju par slimības diagnozi, izmeklēšanas un ārstēšanas plānu, kā arī par citām ārstēšanas metodēm un prognozi. Nesniegt pacientam pilnīgu informāciju par slimības diagnozi un prognozi ārsts ir tiesīgs tikai tādā gadījumā, ja uzskata, ka šī informācija var pasliktināt slimnieka veselības stāvokli (41.pants).

Bez tam, veselības centrs “B” ir norādījis S., ka attiecībā uz S. norādīto Fizisko personu datu aizsardzības likuma 15.pantu par datu subjekta tiesību realizāciju ziņu izpaušanas tiesības un kārtību regulē Ārstniecības likums, jo Fizisko personu datu aizsardzības likuma 15.panta pirmajā daļā ir norādīts, ka “(..) datu subjektam ir tiesības iegūt visu informāciju, kas par viņu savākta jebkurā personas datu apstrādes sistēmā, ja vien šo informāciju izpaust nav aizliegts ar likumu (..)”. Savukārt saskaņā ar “Ārstniecības likuma” 20.pantu personai bija tiesības saņemt informāciju par savas slimības diagnozi, izmeklēšanas un ārstēšanas plānu tikai tajā periodā, kad persona ārstējās veselības centrā un tai bija pacienta statuss. Informācijas pieprasījuma brīdī S. vairs nebija veselības centra paciente, un starp 50.pantā minētajām personām, kam sniedzamas ziņas par pacienta ārstniecības procesu, nav pacienta kā informāciju saņemt tiesīgas personas. Tādējādi veselības centra “B” pārstāvis, pamatojoties uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma

15.pantu un Ārstniecības likuma 20., 21. un 50.pantu, pauda viedokli, ka veselības centra administrācijai nav tiesību un pienākuma sniegt S. pieprasīto dokumentu kopijas.

Šajā gadījumā Datu valsts inspekcija, izvērtējot visus lietas materiālus un ievērojot, ka persona S. ārstniecības iestādēm adresētu pieprasījumu iesniegšanas brīdī nebija uzskatāma par pacienta statusā esošu personu sakarā ar ārstēšanās izbeigšanu minētajās iestādēs, tomēr konstatējusi, ka veselības centru “A” un “B” atteikšanās sniegt informāciju par pacienta ārstniecības procesu nevar pamatot ar Ārstniecības likuma 20. un 50.pantu sakarā ar to, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma 15.pants paredz datu subjekta tiesības “iegūt visu informāciju, kas par viņu sakrāta jebkurā personas datu apstrādes sistēmā (..)” un līdz ar to veidojas situācijas, kad viena likuma normas sašaurina otra likuma normās ietvertu. Proti, var runāt par Ārstniecības likumā ietvertu sašaurināto to personu loku, kam ir tiesības iepazīties ar informāciju par savu slimības diagnozi, izmeklēšanas un ārstēšanas plānu – saskaņā ar šo likumu, tās ir tikai pacienta statusā esošās personas, bet atbilstoši likuma 1.panta 11.punktam, pacients ir persona, kas tiek ārstēta vai kas ir reģistrēta pie kādas no ārstniecības personām un, ja nepieciešams, tiek ārstēta. Tā kā iepriekš minētais norāda uz to, ka veidojas pretruna starp diviem vienāda juridiska spēka normatīvajiem aktiem, piemērojams likuma “Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 8. panta 2.daļa, kas nosaka, ka gadījumā, ja konstatēta pretruna starp vienāda juridiska spēka normatīvajiem aktiem, spēkā ir jaunākais normatīvais akts, kas apskatītās lietas kontekstā ir Fizisko personu datu aizsardzības likums.

Ņemot vērā iepriekšminēto un uzskatot, ka minēto ārstniecības iestāžu atteikšanās izpildīt pacienta lūgumu izsniegt viņam slimības vēstures kopiju ir vērtējama kā Fizisko personu datu aizsardzības likuma pārkāpums, Datu valsts inspekcija, pamatojoties uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.panta ceturtās daļas 1.punktu, veselības centriem “A” un “B” pieprasīja norādīt personai S. datumu un laiku, kad S. varēs saņemt savu slimības vēstures kopiju, bet veselības centram “C” lūdza atjaunot S. slimības vēsturi, norādot datumu un laiku, kad S. rakstveidā varētu saņemt rakstveidā šajā dokumentā minēto informāciju.

5. Personas datu apstrādes kvalitātes principu neievērošana.

Sūdzības šajā jomā ir saistītas ar personas datu apstrādes sistēmas pārziņa apstrādātajiem neprecīziem vai sagrozītiem datiem, un attiecas gan uz personas vārda vai uzvārda nepareizu atspoguļošanu dokumentos (pasē, dzimšanas apliecībā), gan uz personai piederoša nekustamā īpašuma nosaukuma rakstību, kā arī ir bijuši gadījumi, kad sagrozīti citi ar personu saistītie dati (piemēram, pasē ir ierakstīts nepareizs pases derīguma termiņš, kā rezultātā personai rodas problēmas, šķērsojot robežu). Inspekcijā sūdzību iesniedza kāds students, kas pauda neapmierinātību ar augstākās izglītības mācību iestādes piešķirto studenta apliecības numuru sakarā ar to, ka to veidojošās zīmju kombinācijas sākuma daļa saturēja burtu salikumu, kas simbolizēja studiju programmu, kurā persona tika reģistrēta pirmo reizi un kurus nosaka studiju informācijas centra direktors. Pretenzijas būtība šajā gadījumā bija tā, ka konkrēts students pēc uzņemšanas atbilstoši viņa vēlmei tika reģistrēts citā studiju programmā, taču jau nosauktais studenta apliecības numurs palicis iepriekšējais. Izjutot zināmu diskomfortu iepriekš minētā sakarā, students ar iesniegumu vērsās pie studiju informācijas centra direktora, kas iebilda pret studenta apliecības numura nomaiņu atbilstoši tam burtu virknējumam, kas simbolizē fakultāti, kurā persona šobrīd studē, un attiecīgu lūgumu noraidīja. Atteikumu studentu informācijas centra direktors pamatoja ar to, ka studiju apliecības numurs kā studentu identificējoša zīmju sistēma saista viņu ar visu studiju reģistrā uzkrāto informāciju, kā arī ļauj identificēt personu, ja tas nepieciešams attiecībās ar citām institūcijām.

Iepazīstoties ar lietas materiāliem un izvērtējot minētās datu apstrādes atbilstību Fizisko personu datu aizsardzības likumam, DVI secināja, ka konkrētajā gadījumā studentu apliecību numuru piešķiršanas tiesiskais pamats ir mācību iestādes rektora attiecīgā pavēle, kurā noteiktie studenta apliecības numura veidošanas kritēriji atbilda veiktajai personas datu apstrādei, līdz ar to inspekcija studentu informācijas centra direktora rīcību atzina par pamatotu un Fizisko personu datu aizsardzības likumam atbilstošu.

Sakarā ar datu kvalitāti pieminēšanas vērts ir arī gadījums, kas pierādīja, ka Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta 4.punktā minētais datu pareizības jēdziens var būt interpretējams visplašākajā

nozīmē. Kādas fiziskas personas sūdzībā tika izteikta pretenzija attiecībā uz Latvijā labi pazīstama parādu administrēšanas uzņēmuma rīcību, darbojoties kabeļtelevīzijas uzņēmuma vārdā.

Lietas būtība: persona ar SIA (turpmāk – TV pakalpojumu uzņēmums) bija noslēgusi līgumu par pakalpojumu sniegšanu kabeļtelevīzijas tīklā, un līguma vienā no punktiem bija arī atruna par to, ka uzņēmumam ir tiesības sniegt ziņas par abonentu un viņa parādu trešajām personām. Līguma darbības laikā personas dzīvoklis tika apzagts, kā rezultātā tika nozagts arī TV dekodērs un par to tika ziņots gan policijai, gan TV pakalpojumu uzņēmumam. SIA pieprasīja apmaksāt nozagtā dekodēra vērtību divkārtšā apmērā, ko persona atteicās darīt. Strīds tika risināts, izmantojot saraksti ar TV pakalpojumu sniedzēja uzņēmuma vadību.

Pēc ilgāka laika persona no parādu administrēšanas uzņēmuma, kas darbojas TV pakalpojumu uzņēmuma interesēs, saņēma brīdinājumu ar paziņojumu par to, ka gadījumā, ja TV pakalpojumu uzņēmumam netiks samaksāts parāds, personas dati uz 25 gadiem tiks ievietoti parādu administrēšanas SIA izveidotajā datu bāzē, kas varētu ievērojami pasliktināt personas kredītvēsturi un liegt tai nākotnē iegādāties preces uz kredīta vai līzingu, saņemt banku kredītus un citus pakalpojumus.

Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš minēto un ievērojot to, ka starp TV pakalpojumu uzņēmumu un abonentu notiek mierizlīguma process un parāda apmērs tiek precizēts pušu savstarpējās pārrunās, sūdzības iesniedzēja uzskatīja, ka parādu administrēšanas uzņēmumam līdz vienošanās brīdim nav tiesiska pamata rīkoties iepriekš minētajā veidā.

Sakarā ar izklāstītajiem apstākļiem DVI ir veikusi pārbaudi, kuras gaitā tika noskaidrots, ka starp minēto TV pakalpojumu sniegšanas uzņēmumu un parādu administrēšanas uzņēmumu tika noslēgts līgums par kavēto maksājumu un neatgrieztās aparatūras (dekodēru un tālvadības pulšu) piedziņu no TV uzņēmuma parādniekiem, saskaņā ar kuru parādu administrēšanas uzņēmums drīkst izmantot līguma ietvaros saņemto informāciju fiksēto maksājumu un inkasso gadījumu datu bāzes veidošanai un kredītvērtējumam.

Pamatojoties uz noslēgto vienošanos, TV pakalpojumu uzņēmums iesniedza pieteikumu parādu administrēšanas uzņēmumam, kas savukārt uzsāka inkasso lietu attiecībā uz fiziskas personas (abonenta) saistību izpildes nodrošināšanu pret TV pakalpojumu uzņēmumu.

Izvērtējot minēto divu uzņēmumu veikto personas datu apstrādes tiesisko pamatu, personas datu apstrādes kārtību un tās atbilstību Fizisko

personu datu aizsardzības likumam, ievērojot to, ka sakarā ar parādsaistību fakta apstrīdēšanu TV pakalpojumu uzņēmums nebija tiesīgs iesniegt pieteikumu parādu administrēšanas uzņēmumam saskaņā ar iepriekš minēto starp uzņēmumiem noslēgto līgumu, DVI ir konstatējusi, ka TV pakalpojumu uzņēmums ir pārkāpis Fizisko personu datu aizsardzības likuma 10.panta pirmās daļas 4.punktu. Tādējādi TV pakalpojumu uzņēmums, nododot fiziskās personas (abonenta) kā parādnieka datus parādu administrēšanas uzņēmumam, nav nodrošinājis personas datu pareizību atbilstoši šajā punktā noteiktajam, uz ko uzņēmumam ir norādīts un lūgts turpmāk ievērot fizisko personu datu aizsardzības tiesiskās normas.

Pēdējā laikā aktuāli ir kļuvuši arī iespējamie pārkāpumi, kas saistīti ar masu mediju darbu. Var strīdēties, cik ētiski pamatota bija Latvijā labi pazīstama laikraksta rīcība, publicējot augstai amatpersonai piederošas automašīnas attēlu ar skaidri saskatāmu transportlīdzekļa reģistrācijas numuru un transportlīdzekļa īpašnieku identificējošu informāciju. Uzskatot laikraksta rīcību par iejaukšanos privātajā dzīvē bez datu subjekta piekrišanas, amatpersona iesniedza DVI sūdzību ar lūgumu izvērtēt lietas apstākļus atbilstoši fizisko personu datu aizsardzības tiesiskajiem aspektiem. Ņemot vērā, ka vispārīgie personas datu apstrādes nosacījumi ir noteikti Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7.pantā (sensitīvo personu datu gadījumā – arī 11.pantā), bet izņēmumu no vispārīgajiem personas datu apstrādes principiem paredz likuma 5.pants, DVI personai sniedz sekojošu informāciju: saskaņā ar jau minēto likuma 5.pantu, laikraksts bija tiesīgs apstrādāt personas datus žurnālistiskām vajadzībām, turklāt, saskaņā ar likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 22.pantu, laikrakstam ir tiesības neizpaust informācijas avotu, ja vien to nepieprasa tiesa, lai aizsargātu personas vai sabiedrības būtiskas intereses. Ievērojot arī to, ka veiktās pārbaudes gaitā nav apstiprinājies fakts par datu nelikumīgu nodošanu no transportlīdzekļu valsts reģistra, DVI nav konstatējusi Fizisko personu datu aizsardzības likuma pārkāpumu. Atklāts gan paliek ētiska rakstura jautājums par to, cik lielus draudus minētā publikācija ir radījusi tajā ietvertu ziņu prettiesiskai izmantošanai, ņemot vērā publicēto datu pārāk plašu apjomu (vārds, uzvārds, amats, automašīnas marka, tips, valsts reģistrācijas numurs, krāsa un aptuvenā cena), sakarā ar ko jāuzsver, ka arī Fizisko personu datu aizsardzības likuma 5.panta otrajā daļā ir ietverta atruna, ka panta pirmās daļas noteikumus par personas datu

apstrādi žurnālistiskām, mākslinieciskām vai literārām vajadzībām piemēro, ievērojot personas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību un vārda brīvību.

Tomēr atzīmējams ir t.s. “samazinātā privātuma” princips, kas nozīmē, ka amatpersonai kā publiskā sektora pārstāvim ir jārēķinās ar zināmu “publicitātes devu” savā darbībā. Tā, piemēram, likuma “Par valsts noslēpumu” 5.pantā ir atrunātas ziņas, kuras nevar būt valsts noslēpums, un to starpā panta 5.punktā ir minētas ziņas par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonām un darbiniekiem noteiktajām algas likmēm, privilēģijām, atvieglojumiem un garantijām. Tas pats attiecas arī uz valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarēšanu saskaņā ar likumu “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, kura 26.pants nosaka, ka publiski pieejamā deklarācijas daļa ir visa deklarācijā ietvertā informācija, izņemot deklarācijā norādīto valsts amatpersonas, tās radnieku un citu deklarācijā minēto personu dzīvesvietu un personas kodu, kā arī darījumu partnerus, tai skaitā parādniekus un kreditorus (panta otrā un ceturtā daļa). Tā paša panta trešā daļa savukārt nosaka, ka publiska pieejamība likuma izpratnē ir masu saziņas līdzekļu darbinieku, kā arī citu personu tiesības iepazīties ar jebkuras valsts amatpersonas deklarācijām, kā arī publicēt tajās ietvertās ziņas.

Sabiedrības informēšana

2002.gadā DVI ir nodrošinājusi sabiedrības informēšanas pasākumus saistībā ar DVI darbību, mērķiem un uzdevumiem. Ir bijušas publikācijas visos Latvijas lielākajos un nozīmīgākajos laikrakstos. Masu saziņas līdzekļu un DVI sadarbības ietvaros ir sniegtas konsultācijas, intervijas un padomi par daudziem personas datu aizsardzības aspektiem, aktuālām problēmām, iespējamem pārkāpumiem un to izskatīšanas gaitu. DVI darbinieki ir uzstājušies televīzijā un radio, informējot sabiedrību par DVI darbību, atsevišķiem personas datu aizsardzības jautājumiem, kā arī par dažādiem personas datu aizsardzību reglamentējošo normatīvo aktu aspektiem. Masu saziņas līdzekļi regulāri saņem informāciju par DVI aktualitātēm.

Īpaša uzmanība tika pievērsta specializētajiem izdevumiem. Sadarbojoties ar vairāku laikrakstu un žurnālu pielikumiem grāmatvežiem un juristiem, publicēti skaidrojumi un informācija par personas datu aizsardzības problemātiku, personas datu apstrādes sistēmu reģistrāciju un citām aktuālām tēmām.

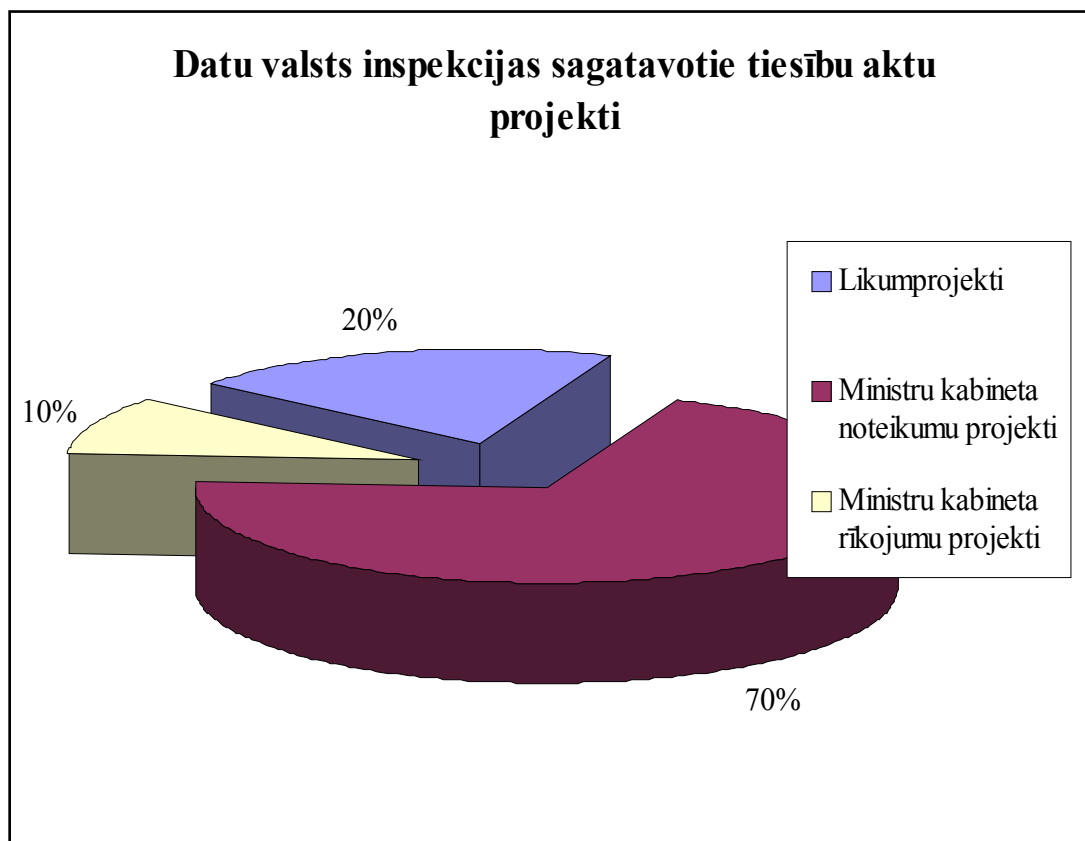
DVI pārstāvji 2002.gadā nolasīja vairāk 20 lekcijas par personas datu apstrādes sistēmu drošības jautājumiem, personas datu apstrādes juridiskajiem aspektiem un personas datu apstrādi valsts un pašvaldību iestādēs un uzņēmumos.

Ir izstrādāta un regulāri tiek pilnveidota DVI mājas lapa (www.dvi.gov.lv). Tajā latviski, angļiski un krieviski ir pieejama informācija par DVI darbību, personas datu aizsardzības jomu reglamentējošie normatīvie akti un inspekcijas aktualitātes. Atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma prasībām DVI mājas lapā iegūstama informācija par reģistrētajām personas datu apstrādes sistēmām.

Saziņai ar interesentiem izveidota informācijas e-pasta adrese (info@dvi.gov.lv), kas nodrošina iespēju operatīvi sazināties ar DVI un saņemt nepieciešamo informāciju vai konsultācijas elektroniski. 2002.gadā šo e-pasta adresi izmantoja vairāki tūkstoši interesentu. Uz jautājumiem, kuru sagatavošanai nebija nepieciešama papildus analīze, tiek atbildēts vienas dienas laikā.

Normatīvo aktu projektu izstrāde

Pārskata periodā DVI izstrādāja desmit normatīvo aktu projektus. No tiem divus likumprojektus un grozījumu projektus likumos, septiņus Ministru kabineta noteikumu projektus un vienu Ministru kabineta rīkojumu projektu.

Atbilstoši deleģētajām funkcijām izstrādātie normatīvo aktu projekti dalāmi trīs grupās:

- saistībā ar Elektronisko dokumentu likuma jomu;
- saistībā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma jomu;
- saistībā ar Informācijas atklātības likuma jomu.

Normatīvo aktu projekti saistībā ar Elektronisko dokumentu likumu

Saskaņā ar 2002.gada 20.novembrī pieņemtā likuma “Elektronisko dokumentu likums” 19.pantu DVI ir noteikta par uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju uzraudzības iestādi, kuras pienākumos ietilpst uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditācija.

Lai nodrošinātu uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditāciju atbilstoši Elektronisko dokumentu likuma prasībām DVI ir izstrādājusi vairākus normatīvo aktu projektus, kas reglamentēs uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja statusa iegūšanu, akreditācijas kārtību, minimālo apdrošināšanas summu, noteiks akreditācijas valsts nodevu u.c.

„Noteikumi par uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja minimālo apdrošināšanas summu un apdrošināšanas atlīdzības aprēķināšanas kārtību”.

Ministru kabineta noteikuma projekts izstrādāts, pamatojoties uz 2002.gada 31.oktobrī Saeimā pieņemto Elektronisko dokumentu likuma 14.panta piekto daļu.

Šis Ministru kabineta noteikumu projekts nosaka uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja minimālo apdrošināšanas summu un kārtību, kādā aprēķināma apdrošināšanas atlīdzība par uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja darbības vai bezdarbības rezultātā nodarītos zaudējumus.

„Sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošības aprakstā norādāmā informācija”.

Ministru kabineta noteikuma projekts izstrādāts, pamatojoties uz 2002.gada 31.oktobrī Saeimā pieņemto Elektronisko dokumentu likuma 12.panta pirmo daļu.

Šis Ministru kabineta noteikumu projekts nosaka sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošības aprakstā norādāmo informāciju.

Pamatojoties uz norādīto informāciju, DVI pirms akreditācijas varēs izvērtēt uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošību.

„Sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošības pārbaudes kārtība un termiņi”.

Ministru kabineta noteikuma projekts izstrādāts, pamatojoties uz 2002.gada 31.oktobrī Saeimā pieņemto Elektronisko dokumentu likuma 13.panta trešo daļu.

Šis Ministru kabineta noteikumu projekts nosaka kārtību, kādā eksperts, kas iekļauts DVI apstiprinātajā sarakstā, pārbauda sertifikācijas

pakalpojumu sniegšanas informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošību, kā arī pārbažu veikšanas termiņus.

Pamatojoties uz pārbaudes atzinumu un eksperta sniegto informāciju, DVI pieņems atbilstošu lēmumu par uzticamu sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja akreditāciju vai akreditācijas atteikumu.

„Noteikumi par sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja akreditācijas un akreditācijas atjaunošanas valsts nodevu”.

2002.gada 9.oktobrī Saeima pieņēma likumu „Grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām”” un papildināja likumu ar 11.panta otrās daļas 53.punktu, kas nosaka, ka valsts nodevu objekts ir sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditācija un akreditācijas atjaunošana. Līdz ar to tika izstrādāts Ministru kabineta noteikumu projekts, kurā ir noteikta valsts nodevas maksāšanas kārtība, likmes un atvieglojumi par sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju akreditāciju un akreditācijas atjaunošanu DVI.

Normatīvo aktu projekti saistībā ar Fizisko personu datu aizsardzības likumu

Lai novērstu nepilnības likumdošanā, kā arī turpinot likumdošanas sakārtošanu atbilstoši Eiropas savienības prasībām, izstrādāti vairāki tiesību aktu projekti fizisko personu datu aizsardzības jomā.

„Noteikumi par personas datu apstrādes sistēmas un Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto reģistrējamo izmaiņu reģistrācijas valsts nodevu”.

2002.gada 9.oktobrī Saeimā pieņemtais likums „Grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām”” un 2002.gada 24.oktobrī pieņemtais likums “Par grozījumiem Fizisko personu datu aizsardzības likumā” nosaka, ka valsts nodevu objekts ir personas datu apstrādes sistēmas reģistrēšana vai Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto reģistrējamo izmaiņu izdarīšana. Līdz ar to tika izstrādāts Ministru kabineta noteikumu projekts, kurā ir noteikta nodevas maksāšanas kārtība, likmes un atvieglojumi par personas datu apstrādes sistēmu reģistrāciju un Fizisko personu datu aizsardzības likumā noteikto reģistrējamo izmaiņu izdarīšanu.

Valsts nodevas apmērs par personas datu apstrādes sistēmu reģistrāciju un izmaiņu reģistrāciju ir neliels, kā arī ir noteikta samazinātā nodevas likme mazajiem uzņēmumiem likuma „Par uzņēmumu ienākuma nodokli” 17.panta pirmās daļas izpratnē. Nodevas nomaksai (un tā tad reģistrācijai DVI) ir pakļauti visi tie uzņēmumi, kas apstrādā vai vēlas apstrādāt personas datus. Fizisko personu datu aizsardzības likumā ir noteikti reģistrācijas izņēmumi attiecībā uz uzņēmumu raksturīgākajām sistēmām – personāla un grāmatvedības uzskaites sistēmām, kur personas dati tiek apstrādāti manuālā veidā, un līdz ar to uzņēmumiem nebūs jāmaksā šī nodeva. Valsts un pašvaldību iestādes ir atbrīvotas no valsts nodevas maksāšanas.

“Grozījums likumā “Par Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi””.

Latvijas Republika starptautiskajās attiecībās ir izteikusi vēlmi noslēgt līgumu ar Eiropola organizāciju, nodrošinot atbilstību Eiropola Konvencijas prasībām, taču minētās darbības veikšanai ir nepieciešams saskaņot esošo normatīvo aktu prasības attiecībā uz personas datu aizsardzības likumdošanas piemērošanu informācijas apstrādei policijas sektorā.

Saeimā 2002.gada 24.oktobrī tika pieņemts likums „Grozījumi Fizisko personu datu aizsardzības likumā”, ar kuriem tika paplašināta minētā likuma piemērojamības sfēra, attiecinot Fizisko personu datu aizsardzības likumu arī uz tiem personas datiem, kas ir atzīti par valsts noslēpumu, ciktāl likums „Par valsts noslēpumu” nenosaka citādi. Tādējādi ir izpildīta galvenā prasība, nodrošinot fizisko personas datu aizsardzību atbilstoši Eiropas tiesību principiem.

Fizisko personas datu aizsardzības tiesisko režīmu nosaka arī Eiropas Padomes 1981.gada 28.janvāra Konvencija par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi, kurai Latvija pievienojās 2001.gada 5.aprīlī pieņemot likumu „Par Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi” (turpmāk tekstā - Konvencija). Likums, ar kuru Konvencija stājās spēkā, paredzēja izņēmumus tās piemērojamības sfērā, t.sk., arī policijas sektorā (krimināltiesību joma). Likumprojekts „Grozījums likumā „Par Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi”” paredz grozīt likumā noteiktos ierobežojumus Konvencijas piemērošanai,

izslēdzot izņēmumus personas datu apstrādei, ko veic publiskās institūcijas nacionālās drošības un krimināltiesību jomā.

Likumprojekta redakcija tiek saskaņota ar analoga rakstura grozījumiem Fizisko personu datu aizsardzības likumā, neparedzot Konvencijas piemērojamības izņēmumus un nosakot tās attiecināmību arī uz personas datiem, kas ir atzīti par valsts noslēpumu, ciktāl likums „Par valsts noslēpumu” nenosaka citādi.

Atbilstoši Eiropola Konvencijas 14.panta prasībām, dalībvalstīm ir jānodrošina Eiropola Konvencijā minēto personas datu aizsardzības prasību ievērošana.

Minētais pants paredz arī Eiropas Padomes 1981.gada 28.janvāra Konvencijā par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi ietverto principu izmantošanu personas datu uzkrāšanā un izmantošanā. Šajā likumprojektā paredzēto izņēmumu atcelšana ir priekšnosacījums, lai Latvija varētu noslēgt līgumu ar Eiropola organizāciju, nodrošinot atbilstību Eiropola Konvencijas prasībām (14.pants). Individīdam, atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 20.pantam, ir tiesības vērsties DVI, lai pārsūdzētu nelikumīgas sistēmas pārziņa darbības vai pārbaudītu to likumību.

Ministru kabineta rīkojuma projekts “Par 1999.gada 15.jūnija grozījumiem 1981.gada 28.janvāra Konvencijā par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ETS Nr.108), atļaujot Eiropas Kopienām pievienoties” un Ministru kabineta lēmuma projekts “Par 1999.gada 15.jūnija grozījumiem 1981.gada 28.janvāra Konvencijā par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ETS Nr.108), atļaujot Eiropas Kopienām pievienoties”

Minētie normatīvie akti izstrādāti, lai nodrošinātu pievienošanos 1999.gada 15.jūnija grozījumiem, kas izdarīti 1981.gada 28.janvāra Konvencijā par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (ETS Nr.108), atļaujot Eiropas Kopienām pievienoties.

„Noteikumi par personu, kas vēlas veikt sistēmu auditus valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās, akreditācijas kārtība”.

Ministru kabineta noteikuma projekts izstrādāts, pamatojoties uz Fizisko personu datu aizsardzības likuma 29.panta trešās daļas 6.punktu,

kas nosaka nepieciešamību akreditēt personas, kas vēlas veikt sistēmu auditu valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

2001.gada 30.janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr.40 "Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības" 6.punkts nosaka, ka katru gadu jāiesniedz DVI iekšējie sistēmu audita slēdzieni. DVI ir izstrādājusi jaunus Ministru kabineta noteikumus, kas aizstās iepriekš minētos noteikumus, un tajos ir iekļautas normas, kas precizēs personas datu apstrādes sistēmu audita veikšanu. Fizisko personu datu aizsardzības likuma 26.panta otrā daļa nosaka, ka valsts un pašvaldību institūcijas katru gadu iesniedz DVI personas datu apstrādes sistēmu iekšējā sistēmu audita atzinumu.

Ministru kabineta noteikumu projekts nosaka kārtību, kādā personas, kas vēlas veikt personas datu apstrādes sistēmu auditus (turpmāk – sistēmu audits) valsts un pašvaldību institūciju personas datu apstrādes sistēmās, akreditējas DVI.

Minētie akreditētie sistēmu auditori sagatavos personas datu apstrādes sistēmu audita atzinumus, kas jāiesniedz katru gadu DVI valsts un pašvaldību institūcijām saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 26.panta otro daļu un 2001.gada 30.janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr.40 "Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības" 6.punktu. Pašreiz ir sagatavots Ministru kabineta noteikumu projekts, kas aizstās iepriekš minētos Ministru kabineta noteikumus Nr.40, un noteiks sistēmu auditu veikšanas kārtību. Minētais Ministru kabineta noteikumu projekts izstrādāts ciešā sadarbībā ar nozares speciālistiem, Latvijas Informācijas Tehnoloģiju un telekomunikāciju asociāciju un Starptautisko Informācijas sistēmu drošības auditoru asociācijas Latvijas nodaļu.

„Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības”.

Saeimā 2002.gada 22.maijā tika pieņemts Valsts informāciju sistēmu likums. Likuma Pārejas noteikumu 3.punkta 4.apakšpunkts nosaka, ka 2002.gada 5.decembrī spēku zaudē Ministru kabineta 2000.gada 21.marta noteikumi Nr.106 "Informācijas sistēmu drošības noteikumi", kas nosaka informācijas sistēmu drošības prasības arī personas datu apstrādes sistēmām (3.4.apakšpunkts).

Pašreiz, saskaņā ar Fizisko personu datu aizsardzības likuma 26.pantu ir spēkā Ministru kabineta 2001.gada 30.janvāra noteikumi

nr.40 “Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības”, taču šajos noteikumos ir definēti tikai pamatprincipi personas datu aizsardzībai.

Minēto Ministru kabineta noteikumu projektu izstrādāja DVI izveidota darba grupa, kurā piedalījās pārstāvji no DVI, Satiksmes ministrijas, Tieslietu ministrijas, Satversmes aizsardzības biroja, Drošības policijas, SIA “Lursoft”.

Ministru kabineta noteikumu projekts reglamentē personas datu apstrādes sistēmu aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības, iedalot tās līmeņos: augstākais, vidējais, zemākais. Atkarībā no tā, kādi personas dati tiek apstrādāti sistēmā, ir jāpiemēro attiecīgā drošības līmeņa prasības.

Precīzas prasības ir nepieciešamas, jo Saeimā pašreiz atrodas likumprojekts “Grozījumi Administratīvo pārkāpumu kodeksā”, kuri arī paredz noteikt atbildību par pārkāpumiem informācijas sistēmu drošības jomā.

Obligātu tehnisko un organizatorisko prasību izvirzīšanu personas datu apstrādes sistēmām paredz arī Eiropas Parlamenta un Padomes 1995.gada 24.oktobra direktīva 95/46/EC par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (17.pants).

Minētā ES tiesību akta viens no mērķiem ir arī datu objektu tiesību un brīvību aizsardzība, kas attiecas uz personas datu apstrādi, prasa atbilstošus tehniskus un organizatoriskus pasākumus gan apstrādes sistēmas izveides laikā, gan pašas apstrādes laikā, lai saglabātu šo datu drošību un tādējādi novērstu jebkādu nesankcionētu apstrādi. Dalībvalstīm ir saistības nodrošināt kontrolētāju (sistēmas pārziņu) pakļaušanos šiem pasākumiem. Šiem pasākumiem jānodrošina attiecīga drošības pakāpe, ņemot vērā tās pašreizējo līmeni un īstenošanas izmaksas attiecībā uz apstrādei raksturīgajiem riskiem un aizsargājamo datu raksturu.

Ministru kabineta noteikumu projekts pilnībā atbilst 1981.gada 28.janvāra Eiropas Padomes Konvencijā paredzētajām saistībām par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi (7.pants), nodrošinot, ka tiek izvirzītas noteiktas prasības personas datu apstrādes sistēmām un veikti attiecīgi pasākumi, tādējādi aizsargājot “personas datus pret nejaūšu vai neautorizētu iznīcināšanu vai nejaūšu izzušanu, kā arī pret neautorizētu pieeju, pārveidošanu vai izplatīšanu”.

Šajā noteikumu projektā paredzēto prasību ieviešana ir priekšnosacījums, lai Latvija varētu noslēgt līgumu ar Eiropola

organizāciju, nodrošinot atbilstību Eiropas Konvencijas prasībām (25.pants).

Latvijai ir jānodrošina arī Šengenas *acquis* prasību ieviešana saskaņā ar 1985.gada 14.jūnija Konvenciju par Šengenas līguma ieviešanu (118.pants).

Līdz ar minēto Ministru kabineta noteikumu spēkā stāšanos spēku zaudētu 2001.gada 30.janvāra noteikumi nr.40 "Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības".

Izvirzot obligātās prasības personas datu apstrādes sistēmu aizsardzībai, tiks palielināts drošības līmenis uzņēmējdarbības procesā apstrādājamajiem personas datiem, vienlaicīgi palielināsies savstarpējā uzticēšanās starp uzņēmējiem, jo būs noteiktas precīzas prasības personas datu apstrādes sistēmām.

Pēc Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā personas datu aizsardzības prasību pilnīga ieviešana, t.sk. arī šādu noteikumu pastāvēšana ir viens no priekšnosacījumiem, lai nodrošinātu brīvu pakalpojumu kustību, kā arī izpildītu prasības tieslietu un iekšlietu jomās.

Normatīvo aktu projekti saistībā ar Informācijas atklātības likumu

Likumprojekts "Grozījumi likumā "Informācijas atklātības likums".

Grozījumi paredz noteikt Informācijas atklātības likuma uzraudzības institūciju – DVI. Līdz ar to DVI uzraudzītu divus cilvēktiesību aspektus – privātās dzīves neaizskaramību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju, tās sabalansējot.

Viena no Pasaules bankas prasībām turpmākajai sadarbībai ar Latvijas Republiku, ir informācijas atklātības normu praktiska ieviešana. Līdz šim Latvijā nebija nevienas ar likumu noteiktas valsts institūcijas, kas veiktu informācijas atklātības jomas uzraudzību. Ir uzsākts Pasaules bankas finansēts projekts Administratīvā procesa un informācijas atklātības ieviešanai, kura ietvaros ir piešķirts finansējums DVI Informācijas daļas stiprināšanai, kas nākotnē veiktu Informācijas atklātības likuma uzraudzību. Projekta mērķis ir, pamatojoties uz Informācijas atklātības likumu un saskaņā ar Eiropas Padomes Ministru Komitejas rekomendāciju dalībvalstīm Rek.(2002)2 par pieeju oficiāliem dokumentiem, veicināt informācijas atklātības principu ieviešanu, funkcionēšanu un uzraudzību valsts un pašvaldību iestādēs.

DVI kā Informācijas atklātības likuma uzraudzības institūcija ir izvēlēta, ņemot vērā ekspertu ieteikumus un ārvalstu pieredzi informācijas atklātības jomā.

Kā liecina daudzu valstu Eiropas Savienības piemēri, personas datu aizsardzības un informācijas atklātības jomu uzraudzības apvienošana, ko veic viena institūcija, ir atzītai par veiksmīgu.

Datu valsts inspekcijas starptautiskās aktivitātes

Palielinoties personas datu plūsmai un Interneta attīstībai, DVI nevar veikt savas uzraudzības funkcijas, darbojoties izolēti no Eiropas Savienības dalībvalstīm, kā arī citām pasaules valstīm. Līdz ar to ir nepieciešama nepārtraukta un patstāvīga personas datu aizsardzības uzraudzības institūciju sadarbība un jaunākās informācijas iegūšana, lai Latvijā varētu nodrošināt adekvātu Eiropas Savienības un Direktīvas 95/46/EC noteiktajam personas datu aizsardzības līmenim.

Eiropas Savienības kandidātvalstīm 2002.gadā tika dota iespēja piedalīties dažādās Eiropas Savienības līmeņa sanāksmēs personas datu aizsardzības jomā kā novērotājvalsts pārstāvjiem. Tas nepieciešams, lai iestātos Eiropas Savienībā, Latvija pilnvērtīgi varētu darboties iepriekš minētajās sanāksmēs.

Līdz ar to DVI 2002.gadā palielinājās starptautiskās sadarbības aktivitātes: tādējādi DVI pārstāvji piedalījās gan Eiropas Komisijas, gan Eiropas Padomes sanāksmēs, starptautiskajā personas datu aizsardzības konferencē, kā arī tikās ar dažādu valstu personas datu aizsardzības uzraudzības institūciju pārstāvjiem.

Direktīvas 95/46/EC 29.panta Darba grupa

Direktīvas 95/46/EC 29.panta Darba grupa ir konsultatīva organizācija, kas sastāv no Eiropas Savienības dalībvalstu personas datu aizsardzības uzraudzības institūciju pārstāvjiem (vairumā gadījumu – no institūciju vadītājiem) kopā ar pārstāvjiem no Eiropas Komisijas.

Šajā darba grupā tiek radīti visi darba dokumenti, ar kuriem strādā personas datu aizsardzības nacionālās iestādes. Radītie dokumenti ir viedokļi, atskaites, lēmumi, paziņojumi: ļoti nozīmīga ir praktiskās pieredzes apmaiņa starp valstīm, risinot praktiskus problēmjaucējumus, kuru publiska apspriešana dod rezultātu ne vien pašai valstij, bet arī pārējām, dalībvalstīm, jo tāda iespēja veidot pieredzi, vēl nesaskaroties ar problēmu un būt gataviem to risināt, atvieglo un koordinē problēmsituāciju risināšanu visās valstīs. Protams iespējamas atšķirības, jo katrai valstij ir individuālas intereses.

Nozīmīgākie jautājumi, par kuriem tika diskutēts 2002.gadā:

par Amerikas savienoto valstu pieprasījumu piekļūt lidmašīnu pasažieru sarakstiem un citiem aviosabiedrību, kas nolaižas ASV, datiem;

par personas datu aizsardzību attiecībā uz video novērošanu;

par patērētāju tiesību aizsardzības likumu harmonizāciju saskaņā ar personas datu aizsardzības principiem;

par “melnajiem sarakstiem”, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību;

par elektronisko novērošana darba vietās;

par adekvātu personas datu aizsardzības līmeņa atzīšanu citās valstīs (Argentīna);

par jauno Direktīvu “Personas datu aizsardzība telekomunikācijās”;

par biometriju,

par pamatnoteikumu personas datu aizsardzībā korporatīvajām kompānijām izskatīšanu, u.t.t.

Šajā darba grupā valstis regulāri sniedz pārskatus par notiekošo katrā valstī individuāli, kas skar gan administratīvo darbību, gan praktisko lietu izskatīšanu, par tiesās izskatāmajām nozīmīgākajām lietām, par sadarbību ar privātām kompānijām, sadarbību ar citām institūcijām gan nacionālajā, gan starptautiskajā līmenī.

Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu personas datu aizsardzības uzraudzības vadītāju sanāksmes.

Šādas sanāksmes tika iedibinātas 2001.gadā, kad notika pirmā šāda veida sanāksme Varšavā, Polijā. Tās mērķis ir apmainīties ar aktuālāko informāciju personas datu aizsardzības jomā starp Austrumeiropas un Centrāleiropas datu aizsardzības institūciju vadītājiem, kā arī savstarpēji mēģināt rast risinājumus dažādām personas datu aizsardzības problēmām. Šo sanāksmju svarīgākais aspekts ir risināt problēmas, kas raksturīgas Eiropas Savienības kandidātvalstīs, lai nodrošinātu adekvātu personas datu aizsardzības līmeni.

2002.gadā sanāksmes notika Prāgā, Čehijā (2002.gada 12.-13.aprīlis) un Viļņā, Lietuvā (2002.gada 20 – 22.oktobris).

Šajās sanāksmēs tika skatīti šādi jautājumi:

savstarpējie valstu ziņojumi par personas datu aizsardzības likumdošanas ieviešanu;

ziņojums par viedkartēm un personas datu aizsardzības principiem;

par Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu personas datu aizsardzības uzraudzības institūciju Interneta mājas lapu;

par tiešo mārketingu;

par parādnieku reģistriem;

par novērošanu darba vietās;

par personas datu apstrādi vēlēšanu procesā, u.t.t.

Eiropas Padomes Datu aizsardzības projektu grupa (CJ-PD) sēdē Nr. 40 (Strasbūrā, Francijā)

2002.gada oktobrī Eiropas Padomes Datu aizsardzības projektu grupas (CJ-PD) 40.sanāksmē Latvijas Republiku otro reizi pārstāvēja DVI (pirmo reizi 39.sanāksmē, kas notika 10.10.-12.10.2001.).

CJ-PD ir institūcija, kuru veido visu Eiropas Padomes dalībvalstu pārstāvji – eksperti. Tā sanāk reizi gadā, lai apstiprinātu jaunas nostādnes, rekomendācijas, ziņojumus un sniegtu ieteikumus citām Eiropas Padomes ekspertu grupām.

CJ-PD starplaikos notiek Eiropas Padomes Datu aizsardzības projektu darba grupas koordinācijas grupa – CJ-PD-GC (turpmāk – CJ-PD-GC). CJ-PD-GC ir neliela darba grupa, kuru izveido CJ-PD. Latvijas pārstāvis nav iekļauts CJ-PD-GC, taču valstij ir tiesības piedalīties šajā darba grupā novērotāja statusā.

CJ-PD 40.sanāksmē tika apstiprināti Vadošie principi par personu aizsardzību attiecībā uz datu vākšanu un apstrādi, izmantojot video novērošanu (*Guiding principles for the protection of individuals with regard to the collection and processing of data by means of video surveillance*).

CJ-PD apstiprināja Ziņojumu „Datu aizsardzība un policija, personas dati krimināllietās” (*Data protection and police and judicial data in criminal matters*), kuru sagatavoja Darba grupa par datu aizsardzību un policiju, personas datiem krimināllietās – CJ-PD/GT-PJ (*Working party on data protection and police and judicial data in criminal matters*). Dokuments definē problēmas, kas var rasties apstrādājot personas datus policijas sektorā un krimināllietu ietvaros. Ziņojums ir nozīmīgs dokuments tieši Latvijai saistībā ar 2002.gada oktobrī izdarītajiem grozījumiem Fizisko personu datu aizsardzības likumā, saskaņā ar kuriem šā likuma prasības attieksies arī uz policijas sektoru. Minētais dokuments paplašina izpratni par to, kādi varētu būt problemātiskie jautājumi šajā jomā.

CJ-PD apstiprināja darba kārtības projektu ar darbības uzdevumiem 2003.gadam:

- a) pabeigt Ziņojumu ar vadlīnijām par personas datu aizsardzību attiecībā uz viedkaršu izmantošanu (ir sagatavots projekts);
- b) sagatavot ziņojuma projektu par personas datu aizsardzības principu piemērošanu un ietekmi attiecībā uz biometrijas datiem (pirkstu nospiedumi, acs zīlīte, sejas atpazīšana, rokas ģeometrija, utt) dažādās jomās;

- c) nodrošināt attiecīgu Eiropas Padomes starptautisko instrumentu ieviešanu datu aizsardzības jomā un sniegt juridisko un tehnisko palīdzību, konsultācijas valstīm par šiem jautājumiem;
- d) sadarboties ar Eiropas Padomes komitejām:
 - i. sagatavojot viedokļus jomās par valsts drošības dienestiem, informācijas pieejamības jautājumos, ģenētisko datu bāžu izmantošana identifikācijas mērķiem u.c.;
 - ii. piedalīties citu komiteju darbā bioētikas jautājumos par ģenētikas datu apstrādi, kā arī komitejā par informācijas atklātības jautājumiem.

Ar šiem jautājumiem nodarbosies CJ-PD-GC, bet sagatavotie projekti tiks izskatīti 2003. gada CJ-PD 41.sanāksmē, kas paredzēta 2003.gada novembra beigās.

Eiropas Padomes Konvencijas par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi Konsultatīvās komitejas plenārsēdē Nr.18 Strasbūrā, Francijā.

Latvija, saskaņā ar 2001.gada 5.aprīļa likumu „Par Eiropas Padomes Konvenciju par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu automātisko apstrādi”, ir ratificējusi šo Eiropas Padomes 1981.gada 28.janvāra konvenciju Nr.108. Saskaņā ar Konvencijas 18.pantu, pēc konvencijas spēkā stāšanās tiek izveidota Konsultatīvā komiteja (angliski saīsinājums – T-PD), kurā pārstāvētas visas valstis, kas minētas kā Konvencijas dalībvalstis. Konvencija stājās spēkā 1985.gada 1.oktobrī un no šī datuma regulāri notikušas Konsultatīvās komitejas plenārsēdes. To starplaikos notikušas šīs komitejas darba grupas (angliski saīsinājums – T-PD-GR) sēdes. Šā gada 09.10.-11.10.2002. ikgadējā T-PD sanāksmē Nr.18, otro reizi pēc Konvencijas ratifikācijas, Latviju pārstāvēja DVI.

Saskaņā ar T-PD 18.plenārsēdes darba kārtību, institūcijas galvenais darba uzdevums tika pabeigts, t.i. T-PD apstiprināja vadlīnijas par līguma noteikumu sagatavošanu attiecībā uz personas datu aizsardzību gadījumos, kad tiek veikta personas datu nodošana trešajām pusēm, kuras nenodrošina adekvātu datu aizsardzības pakāpi (*Guide to the preparation of contractual clauses governing data protection during the transfer of personal data to third parties not bound by an adequate level of data protection*), kuru sagatavoja T-PD-GR.

Sagatavojot minēto dokumentu, kas nav juridiski saistošs, tika ņemta vērā esošā Eiropas Savienības platforma (Eiropas Komisijas lēmumi) par iespēju izpildīt prasību pēc adekvātas personas datu aizsardzības pakāpes nodrošināšanu ar civiltiesiska līguma palīdzību.

Jāvērš uzmanība, ka šajā gadījumā trešās puses ir valstis, kas nav Konvencijas dalībvalstis.

Ņemot vērā iepriekšminēto, kā 2003.gada darba uzdevumu, T-PD izvirzīja šādas prioritātes:

- 1) vai Konvencijas principi atbilstoši regulē mūsdienu tehnoloģiju izmantošanu datu apstrādē?
- 2) datu subjekta tiesības (vai ir kādas jaunas?)
- 3) transnacionālās kompānijas – datu nodošana uz citām valstīm?
- 4) Konvencijas 9. pants un izņēmumi no Konvencijas noteikumiem – kādiem tiem jābūt, ņemot vērā vispasaules nostāju terorisma jautājumos?

Tas nozīmē, ka šo jautājumu izvērtēšanu veiks T-PD-GR un prezentēs darba rezultātus nākamās T-PD sanāksmes laikā.

Ikgadējā Starptautiskā personas datu aizsardzības uzraudzības iestāžu organizētajā konferencē (Kardifa, Lielbritānija).

24.ikgadējā Starptautiskā personas datu aizsardzības uzraudzības iestāžu konference notika Kardifā, Lielbritānijā 2002.gada septembrī.

Konference ļauj visas pasaules personas datu aizsardzības uzraudzības institūcijām, citiem interesentiem no privātā un valsts sektora kopīgi diskutēt par personas datu aizsardzības attīstību pasaulē.

Konferences izskatāmo jautājumu loks bija ļoti plašs: no tehnisko risinājumu pilnveidošanas, lai nodrošinātu personas datu aizsardzību, līdz individuālo politiku izstrādei, lai veicinātu atbilstību personas datu aizsardzības likumdošanai, kā arī citi jautājumi. Daži no svarīgākajiem jautājumiem:

- identitātes kartes;
- pašregulējošo noteikumu izstrāde;
- tehnoloģiju loma personas datu aizsardzībā;
- informācijas atklātība un personas datu aizsardzība, u.t.t.

Šajā konferencē aktīvi piedalījās uzņēmējsabiedrību pārstāvji gan no nelielām, gan multinacionālām korporācijām, kas ļāva gūt ieskatu ne tikai no publiskās sfēras puses, bet arī no praktiskās privāto sabiedrību puses. Dialoga rezultātā, tika noskaidrots, ka publiskā un privātā sfēra var panākt līdzsvaru privātās dzīves neaizskaramības jomās personas datu apstrādē un tiesisku personas datu apstrādē atbilstoši starptautiskajiem un nacionālajiem normatīvajiem aktiem.

Datu valsts inspekcijas pārstāvju pieredzes apmaiņas vizīte Berlīnē, Vācijā, personas datu aizsardzības uzraudzības institūcijā.

TAIEX finansētās pieredzes vizīte uz Berlīnes personas datu aizsardzības uzraudzības institūciju, mērķis bija Personas datu apstrādes sistēmu aizsardzības obligāto tehnisko un organizatorisko prasību noteikšana, lai iepazītos ar informācijas sistēmu drošības prasībām, kādas tiek izvirzītas personas datu apstrādes sistēmām Vācijā.

Phare 2002 projekts “Datu valsts inspekcija”.

Tiek turpināts darbs pie Phare 2002 projekta realizācijas un priekšnosacījumu izpildes, lai sekmīgi varētu uzsākt sadarbības projektu (kā partnervalsts ir izvēlēta un apstiprināta Austrija).

Projektā ietverta semināru un konferenču rīkošana (ar mērķi dažādām sabiedrības grupām skaidrot personas datu aizsardzības jautājumus); informatīvo materiālu radīšana, organizatorisko un funkcionālo modeļu veidošana (ar mērķi pilnveidot DVI darbību, tādējādi paaugstinot tās darbības efektivitāti nosprausto mērķu sasniegšanai).

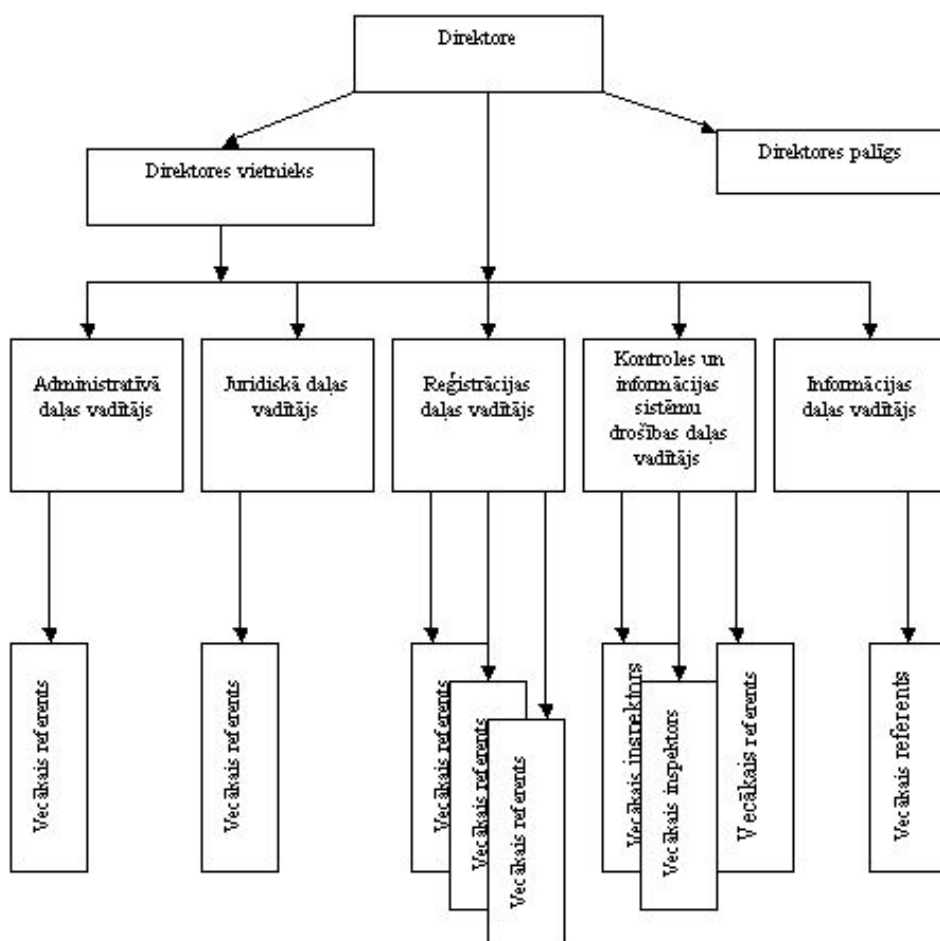
Informācija par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu

Nr.p.k.		Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde
1.	Ieņēmumi (kopā)	100182	100182
1.1.	dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	100182	100182
1.2.	maksas pakalpojumi un citi ieņēmumi	0	0
2.	Izdevumi (kopā)	100182	100137,92
2.1.	Atalgojumi	22152	22152
2.1.1.	Algas		14128,62
2.1.2.	Piemaksas		3915,65
2.1.3.	Pabalsti		700
2.1.4.	Atalgojums ārštata darbiniekiem		3407,73
2.2.	Kārtējie izdevumi	50910	50910
2.2.1.	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas		5311,13
2.2.3.	Iekšzemes komandējumi un dienesta braucieni		47
2.2.4.	Ārvalstu komandējumi		5065,01
2.2.5.	Valsts nozīmes datu pārraides tīkla pakalpojumi		4355,6
2.2.6.	Pārējie sakaru pakalpojumi		3883,66
2.2.7.	Ar administrācijas drošību saistītie pakalpojumi		1759,66
2.2.8.	Ēku, būvju un telpu remonts		6026,25
2.2.9.	Transportlīdzekļu uzturēšana un remonts		370,06
2.2.10.	Iekārtu, inventāra un aparatūras tehniskā apkalpošana un remonts		5975,97
2.2.11.	Ēku un telpu uzturēšana		2565,2
2.2.12.	Informācijas tehnoloģiju pakalpojumu apmaksa		2860
2.2.13.	Telpu īre un noma		8769,6
2.2.14.	Pārējā īre un noma		668
2.2.15.	Kancelejas preces un materiāli		1868,65
2.2.16.	Inventārs		509,65
2.2.17.	Maksa par apkuri		231,03
2.2.18.	Maksa par elektroenerģiju		152,28
2.2.19.	Maksa par degvielu		191,30

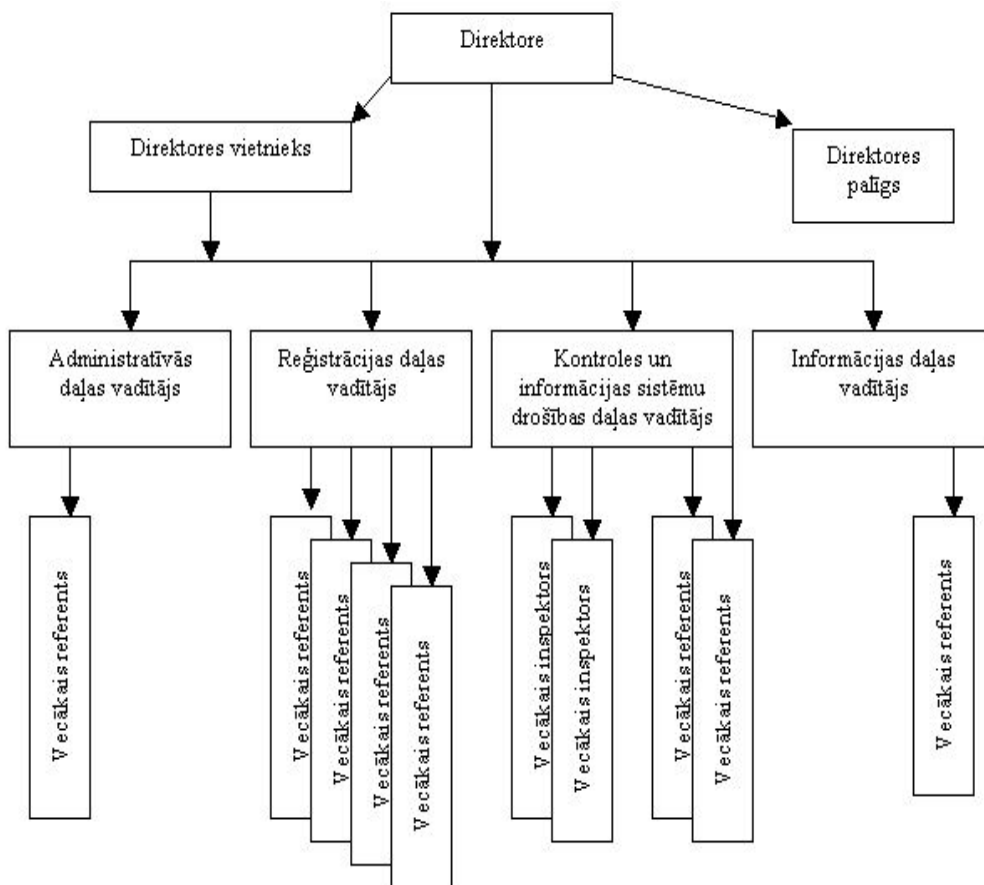
2.2.20.	Maksa par ūdeni un pārējo enerģētisko materiālu iegādi		299,95
2.3.	Kapitālie izdevumi	27120	27075,92
2.3.1.	Datori un skaitļošanas tehnika		14029,23
2.3.2.	Transportlīdzekļi		3450
2.3.3.	Kancelejas mēbeles un telpu iekārta		5048,7
2.3.4.	Pārējie kustamie īpašumi		2644,18
2.3.5.	Intelektuālie īpašumi		653,81
2.3.6.	Citi kapitālie izdevumi		1250
	Atlikums		44,08

Datu valsts inspekcijas struktūra 2002.gadā

Datu valsts inspekcijas struktūra (līdz 2002.gada 1.augustam)

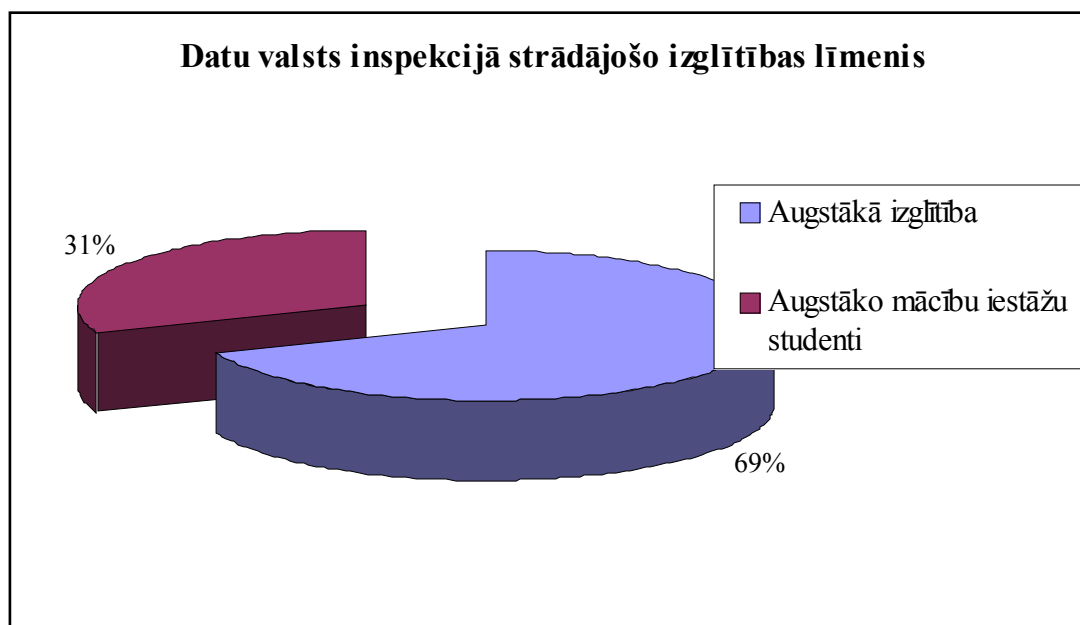

Datu valsts inspekcijas struktūra (no 2002.gada 2.augusta)

Personāla sastāvs un kvalifikācijas paaugstināšana

2002.gada sākumā DVI bija nodarbināti septiņi darbinieki – trīs ierēdņi un četri darbinieki. Līdz 2002.gada beigām, atbilstoši piešķirtajam finansējumam, DVI nodarbināto skaits pieaugs līdz 13 darbiniekiem – septiņi ierēdņi un seši darbinieki. DVI strādājošo vidējais vecums ir 28 gadi.

DVI darbinieku kvalifikācija tiek nepārtraukti pilnveidota, nosakot vajadzības pēc zināšanu papildināšanas sekmīgai pienākumu pildīšanai. 2002.gadā DVI strādājošie mācījāsursos, semināros, kā arī guva zināšanas cita veida mācībās.

Tika apmeklēti gan Valsts administrācijas skolas, gan citu apmācības iestāžu un organizāciju rīkoti kursi un semināri. DVI strādājošie apmeklēja deviņus dažādus kursus Valsts administrācijas skolā un apguva astoņus kursus citās mācību iestādēs.

Iekšējais audits

Lai efektīvi uzlabotu DVI darba izpildi un sasniegtu izvirzītos mērķus, jāpilnveido iekšējās kontroles sistēmas. DVI nav atsevišķas iekšējā audita štata vietas, tāpēc tika izveidota pastāvīga darba grupa iekšējā audita veikšanai.

Veicot plānveida strukturālo un personāla vadības iekšējo auditu tika konstatēta atsevišķu funkciju dublēšanās starp Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļu, Reģistrācijas daļu un Juridisko daļu. Pēc iekšējā audita darba grupas ieteikuma ar DVI 2002.gada 2.augusta rīkojumu nr.1-6.1.-8 "Par štatu izmaiņām", lai optimizētu DVI iekšējās darba organizācijas sistēmu un paaugstinātu Reģistrācijas daļas un Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļas kapacitāti, tika likvidēta Juridiskā daļa. Savukārt Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļā papildus tika izveidots viens vecākā referenta darbinieka amats un Reģistrācijas daļā viens vecākā referenta amats.

Strukturālā un personāla vadības iekšējā audita rezultāti ļāva secināt, ka DVI struktūra nodrošina inspekcijai deleģēto funkciju optimālu izpildi esošā finansējuma ietvaros. DVI vadība ņēma vērā pastāvīgās iekšējā audita darba grupas ieteikumus un konstatētās funkciju dublēšanās tika novērsta.

Audita rezultātā ir konstatēts, ka bez papildus cilvēkresursiem DVI nespēs panākt kardinālu fiziskas personas datu drošības un aizsardzības uzlabošanu valstī, kā arī novērst Eiropas Komisijas Progresā ziņojumā 2002 minētos trūkumus attiecībā uz iestādes kapacitātes (cilvēkresursu un finanšu resursu) paaugstināšanu. Īpaši kvalificētu kadru trūkums ir vērojams Kontroles un informācijas sistēmu drošības daļā.

Auditu un pārbaudes rezultātā tika izstrādāti seši ieteikumi inspekcijas darba uzlabošanai, tai skaitā nepieciešamība DVI iekšējā audita pastāvīgās darba grupas vietā tālākā perspektīvā izveidot Iekšējā audita daļu vai atsevišķu štata vietu tiešā direktores pakļautībā iekšējā audita pastāvīgai veikšanai.

Audita ieteikumi bija vērsti uz atklāto nepilnību novēršanu, kā arī uz esošās iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanu un pilnveidošanu, lai sakārtotu DVI darbību, padarītu to efektīvāku un nodrošinātu maksimālu līdzekļu ekonomiju, kļūdu atklāšanu un novēršanu, uzskaites ierakstu pareizību un ticamas, atklātas finanšu informācijas sagatavošanu.

2003.gadā veicamie nozīmīgākie uzdevumi un plānotie pasākumi

Personas datu aizsardzības uzraudzība un kontrole.

Turpināt vienkāršot un paātrināt personas datu apstrādes sistēmu reģistrācijas procesu.

Lai nodrošinātu ātrāku un efektīvāku darbu ar iesniegumiem un sūdzībām, kā arī sakarā ar to, ka 2003.gadā tiks uzsākta tiesībsargājošo iestāžu personas datu apstrādes sistēmu kontrole, reorganizēt esošo struktūru un izveidot Datu drošības departamentu, kura sastāvā iekļaut Kontroles daļu un Drošības daļu.

Izstrādāt personas datu audita veikšanas metodiku un ieviest to praksē.

Veikt personu, kas vēlas veikt personas datu apstrādes sistēmu auditu valsts un pašvaldību institūcijās akreditāciju Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Izstrādāt dažādus metodiskos norādījumus personas datu aizsardzības un informācijas drošības jomā.

Informācijas atklātības likuma uzraudzība.

Izstrādāt grozījumu projektu informācijas atklātības likumā ar mērķi paplašināt tā darbības sfēru.

Uzsākt vienotas metodikas izstrādi ierobežotas pieejamības informācijas sarakstu veidošanai.

Pabeigt Pasaules bankas finansētā projekta Administratīvā procesa un Informācijas atklātības likuma ieviešanai Informācijas atklātības likuma uzraudzības ieviešanas sadaļu.

Elektroniskā dokumenta likumā noteikto funkciju izpilde.

Turpināt veidot ekspertu, kam ir tiesības veikt sertifikācijas pakalpojumu sniegšanas informācijas sistēmu, iekārtu un procedūru drošību pārbaudes, sarakstu, izvērtējot ekspertu atbilstību Elektronisko dokumentu likuma 13.panta otrajā daļā noteiktajām prasībām.

Akreditēt uzticamos sertifikācijas pakalpojumu sniedzēju, kā arī regulāri veikt to uzraudzību.